

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 17 · 15. november
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 15. november 2023 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 17):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:15]: Fra den møtende vararepresentanten for Akershus, Ragnhild Male *Hartviksen*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Sverre *Myrlis* permisjon torsdag 16. november, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Akershus, Tobias Hangaard *Linge*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:00:40]: Representanten Sofie Marhaug vil framsette et representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:00:52]: På vegne av representantene Marie Sneve Martinussen, Geir Jørgensen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om en rettfærdig og planmessig omstilling til lavutslippssamfunnet.

Presidenten [10:01:10]: Representanten Marian Hussein vil framsette et representantforslag.

Marian Hussein (SV) [10:01:28]: På vegne av representantene Mona Fagerås, Torgeir Knag Fylkesnes, Kirsti Bergstø, Kari Elisabeth Kaski og meg selv ønsker jeg å framsette et representantforslag om at ny sykehusstruktur i Helse Nord vedtas av Stortinget.

Presidenten [10:01:45]: Representanten Birgit Oline Kjerstad vil framsette et representantforslag.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:02:01]: På vegner av stortingsrepresentantene Kathy Lie, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Grete Wold og meg sjølv har eg gleda av å fremje eit representantforslag om ei tiltakspakke for einslege mindreårige asylsøkjjarar.

Presidenten [10:02:20]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:29]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:02:31]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsråde-

ne Tonje Brenna, Bjørn Arild Gram og Andreas Bjelland Eriksen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Henrik Asheim.

Henrik Asheim (H) [10:02:59]: Mitt spørsmål er til arbeids- og inkluderingsministeren.

I Norge har vi for mange som står utenfor arbeidslivet i arbeidsfør alder. Det er et problem av flere grunner. Det utfordrer bærekraften i velferdssamfunnet vårt, men det er også en utfordring for den enkelte – for vi vet at å komme i jobb er den beste veien ut av fattigdom, og at å være i jobb ikke bare innebærer lønn på konto, men et fellesskap, en følelse av å være inkludert. Derfor må vi også sørge for at det finnes jobber for dem som står utenfor arbeidslivet, og at det finnes arbeidsgivere som tør å ta sjansen på noen av dem som sliter med å komme i jobb i dag, ja til og med sliter med å bli innkalt til intervju. Vi vet at dette bl.a. er mennesker med nedsatt funksjonsevne, og de som har såkalt hull i cv-en.

I 2018 satte derfor Solberg-regjeringen i gang det som ble kalt inkluderingsdugnaden. Det har vært laget mange pakker og tiltak for å løfte ulike mennesker inn i jobb, rettet inn mot dem som står utenfor, men det nye her var å snu oppmerksomheten mot arbeidsgiverne. Det var et prosjekt som innebar at Nav fikk ekstra midler. Det ble laget digitale løsninger for at bedrifter kunne melde inn behov til Nav, både om hvilke folk de trengte, og for å få informasjon om hvilke hjelpemidler Nav kunne stille opp med. Hovedsammenslutningene på både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden sluttet seg også til denne dugnaden.

Dersom man skal be alle andre om å bli bedre på noe, er det viktig at staten viser alvor ved selv å stille opp. Derfor satte Solberg-regjeringen et krav om at 5 pst. av alle nyansettelser i staten skulle være mennesker med hull i cv-en eller nedsatt funksjonsevne. Dette skulle også rapporteres på hvert år. Nå har Støre-regjeringen fjernet dette kravet til staten og dermed redusert oppmerksomheten om dette innenfor statlige etater. Hvorfor har regjeringen fjernet kravet til seg selv?

Statsråd Tonje Brenna [10:05:01]: La meg starte med å takke for det jeg vil si er et av vår tids viktigste spørsmål: Hvordan får vi flere mennesker i jobb, og særlig unge folk? Å ha en jobb å gå til er lønn på konto, det er tilhørighet, og det er å oppleve å være nyttig for seg selv og for andre hver eneste dag. I tillegg er det viktig for oss som fellesskap fordi vi får løst oppgaver og finansiert vår felles velferd.

Regjeringen har gjennomført en ungdomsgaranti som skal sikre at unge mennesker under 30 år får spesi-

elt tett oppfølging. Vi har gjennomført en fullføringsreform for videregående opplæring som sørger for at flere vil bli kvalifisert. Vi er også i gang med en opptrappingsplan for psykisk helse, for vi vet at noe av begrunnelsen for en del unge mennesker som står utenfor arbeidslivet, er at de har psykiske helseplager. I tillegg vil vi i neste års statsbudsjett ha hele 11 mrd. kr i arbeid for å sørge for arbeidsinkludering gjennom ulike former for tilrettelegging. Jeg vil på våren neste år legge fram en stortingsmelding om arbeidsmarkedet, hvor vi bl.a. vil se på nettopp det representanten peker på: Hvordan får vi flere arbeidsgivere både interessert i og engasjert i å ansette folk som trenger mer tilrettelegging?

Vi lever i en tid hvor ting forandrer seg raskt. Det gjelder også arbeidslivet vårt. Derfor må vi alltid være på utkikk etter nye virkemidler og nye måter å skru på de virkemidlene vi har, for å sørge for at arbeidsgivere opplever at det er lav risiko knyttet til å gi folk en sjanse, og hvor den enkelte opplever at det er mulig å komme inn og få lov til å delta og bidra.

Det er egentlig tre ting det handler om når vi skal få flere folk i jobb. Det første er folks evne til å jobbe. Hvor frisk eller syk er du? Har du det vitnemålet du trenger, har du den kompetansen du trenger? Det andre er muligheten til å jobbe. Klarer vi å styre økonomien trygt og sørge for at det er arbeidsplasser nok? Det tredje er inntektene til å jobbe. Er det mulig å kombinere helsehjelp, ulike typer inntektssikringsordninger og det å jobbe, på en måte som gjør at den enkelte ikke opplever at det er høy risiko forbundet med å jobbe noe? Lykkes vi med de tre, får vi flere mennesker i jobb.

Henrik Asheim (H) [10:07:04]: Det var et godt innlegg og svar på noe annet enn det jeg spurte om. Det er helt åpenbart – jeg tror ikke det sitter ett menneske i denne salen som er mot arbeidsinkludering, eller som synes at vi ikke skal gjøre mer for å hjelpe folk i arbeid.

Nå sa statsråden selv at hun vil komme med en melding neste år, hvor hun, som hun sa, skal se på hvordan man kan få arbeidsgivere interessert i å få folk i jobb. Det rare er at et av tiltakene for å få folk interessert i å få folk i jobb, er å si at statlige etater, departementer, de som skal ansette, ikke bare bør innkalle folk med hull i cv-en eller nedsatt funksjonsevne, men de skal gjøre det, og det skal være 5 pst. av nyansettelsene hvert år. Det andre som er viktig, er at det rapporteres på, for det er slik at hvis man har den oppmerksomheten og følger opp, vil det også skje.

Derfor er mitt spørsmål til statsråden igjen: Med alle de andre gode tiltakene som hun jobber med å legge frem neste år, hvorfor fjernet hun dette kravet til staten?

Statsråd Tonje Brenna [10:08:07]: I går var representanten Asheim og jeg sammen på Spekterkonferan-

sen. Der hadde vi en slags rørende enighet hvor vi var enige om én veldig viktig ting, nemlig at noen ganger er det viktigste at vi kan være åpne for å se på andre måter å gjøre ting på, selv om det kommer fra et annet parti enn vårt eget. Derfor mener jeg at én ting er å være opptatt av det man gjorde selv da man satt i regjering, det er fint, det er bra, det er full forståelse for det, men jeg er opptatt av at vi kommer videre, at vi ser på nye måter å inkludere flere mennesker i arbeid på.

Jeg mener det var et godt grep Solberg-regjeringen gjorde da den sørget for å ha oppmerksomhet knyttet til at staten skulle ansette flere, men vi skal jo ansette også andre steder enn i staten. Derfor er jeg opptatt av at vi bredder ut, bruker trepartssamarbeidet til å inkludere flere, spør arbeidsgiverne hva de trenger for at vi skal kunne ansette flere som har f.eks. hull i cv-en eller noen helseutfordringer, og at vi sammen fortsetter det viktige arbeidet for å inkludere flere mennesker i arbeid, for det trenger vi, både av hensyn til den enkelte og av hensyn til oss som samfunn.

Henrik Asheim (H) [10:09:08]: Jeg er helt enig i at man ikke skal forelske seg i virkemidler, og at man alltid skal være åpen for nye virkemidler, men det er jo ikke et argument for å ta bort virkemidler, det er et argument for å se på hvilke nye som kan fungere. La meg lese litt fra evalueringen av dette tiltaket. Der står det bl.a. følgende:

«5 prosent-målet gir et klart signal om at staten mener alvor med inkluderingsarbeidet.»

Og videre:

«Samlet sett er det derfor grunnlag for å si at inkluderingsdugnaden har hatt effekt og har ført til flere ansatte i målgruppen.»

Jeg er veldig glad for at vi har en statsråd som varsler at hun vil komme med tiltak til Stortinget. Det kommer vi også til å foreslå i Stortinget. Men hvorfor tok regjeringen bort et helt klart målbart verktøy, nemlig at 5 pst. av nyansettelsene i staten skal komme fra gruppen med nedsatt funksjonsevne og gruppen med såkalt hull i cv-en? For vi vet det er grupper som til og med sliter med å bli innkalt på intervju.

Statsråd Tonje Brenna [10:10:02]: Det er veldig bra at evalueringen viste at det fungerte. Det mener jeg representanten skal ha honnør for. Så mener jeg samtidig at det ikke er uttømmende, det er ikke den eneste måten å gjøre ting på.

Jeg er opptatt av at vi både i offentlig og i privat sektor gjør det vi kan for å inkludere flere i arbeid. En utfordring vi har, særlig overfor unge mennesker, er at veldig mange trenger enten litt hjelp til kvalifisering, litt helsehjelp eller litt hjelp til å komme i arbeid. Jeg tror systemet vårt til sammen har vært for rigid, at man må

følge ett av sporene, på et litt firkantet vis. Derfor er jeg opptatt av at vi klarer å jobbe bedre sammen mellom de ulike linjene som jobber med unge mennesker. Noen vil kanskje trenge litt helsehjelp på vei inn i arbeidslivet, få formalisert kompetansen sin samtidig som de får hjelp til å komme i jobb – eller en kombinasjon av alle tre.

Jeg mener ingen forslag her er dårlige. Jeg mener tvert imot at alle gode forslag må komme på bordet, og jeg gleder meg til å diskutere videre hvordan vi kan inkludere enda flere i arbeid.

Henrik Asheim (H) [10:10:58]: Det gjør jeg også, og jeg ser frem til å diskutere med regjeringen hvordan vi kan få enda flere i arbeid. Det finnes mange veier til det målet, og jeg synes statsråden beskriver det godt når hun sier at det er ulike mennesker med ulike behov. Men hvorfor tar man da bort et tiltak for å få flere mennesker i arbeid? Det er et veldig enkelt tiltak, et tiltak som ikke koster masse penger, men som for én gangs skyld ikke bare retter seg mot dem som står utenfor, at de må gjøre mer, ta det kurset – eller hva det måtte være – men som faktisk spør arbeidsgiverne: Hva er det dere gjør for å gi mennesker som sliter med å komme i arbeid, muligheten til å komme i arbeid?

Når regjeringen, litt skjult i en setning i statsbudsjettet, sier at man skal slutte å rapportere på dette, betyr det at mennesker som har blitt innkalt til intervju, og som har fått jobb fordi man har hatt dette tiltaket – tallene har vi i staten – nå mister den muligheten. Oppmerksomheten forsvinner, statsrådene mister oppmerksomheten på det. Mitt spørsmål er, igjen: Hvorfor tok regjeringen bort dette tiltaket – selv om statsråden lanserer mange nye tiltak?

Statsråd Tonje Brenna [10:12:00]: Det er fordi det finnes mange veier til målet her, og jeg er opptatt av at vi klarer å utforske flere av dem.

Det er ingen fare for, som representanten påstår, at denne statsråden vil miste oppmerksomheten knyttet til dette. Tvert imot tenker jeg både morgen, middag og kveld på hvordan vi skal få flere mennesker i arbeid. Det handler om den enkeltes mulighet til inntekt og tilhørighet. Det handler også om oss som samfunn. Vi trenger å både løse oppgaver, skape verdier og sørge for å holde inntektene til fellesskapet – for å finansiere velferden – på plass gjennom skatteseddelen, som folk bidrar over når man står opp og går på jobb hver eneste dag.

Vi må sørge for å klare kombinasjonen av å inkludere flere og å holde folk i arbeid. En del vil måtte stå lenger i jobb framover med pensjonssystemet og justert levealder. I tillegg må vi sørge for å rekruttere unge folk inn i arbeidslivet fordi det er godt for den enkelte, og da mener jeg at vi må se bredere enn kun på akkurat det staten gjør i sine virksomheter. Vi må tenke bredt. Jeg er ikke

imot at vi skal se på staten også, men jeg mener at dette er et større arbeid enn kun for staten.

Henrik Asheim (H) [10:13:02]: Jeg er helt overbevist om at statsråden har oppmerksomhet på dette og tenker på dette både morgen, middag og kveld. Spørsmålet er: Hva gjør statsråden for at alle andre skal tenke på dette morgen, middag og kveld? For det viktige er selvfølgelig at vi har et system som gjør at man, nedover i det store statsapparatet vi har, er oppmerksom på dette i HR-avdelingene overalt. Spørsmålet som alle skal stille seg, er: Har vi nå også innkalt noen av de menneskene som sliter med å komme i jobb?

Jeg synes jeg hører en slags interesse fra statsråden også for dette tiltaket, og derfor skal jeg avslutte med å spørre: Er statsråden åpen for å gjeninnføre dette kravet til staten?

Statsråd Tonje Brenna [10:13:45]: Jeg er åpen for å diskutere om vi skal gjeninnføre det kravet til staten.

Så vil jeg si at noe må jo både undertegnede og tidligere kollegaer som har bekledd denne posten, ha gjort riktig med tanke på å få andre til også å tenke på det samme. Siden denne regjeringen tiltrådte, har vi fått 130 000 flere mennesker i jobb, og arbeidsledigheten er historisk lav. Vi styrer økonomien trygt og sørger for at sysselsettingen holdes høy. Det er ikke bare et slags makroøkonomisk resonnement som høres stilig ut i en stortingsssal; det handler om enkeltmenneskers mulighet til å ha en jobb å gå til.

Vi må hjelpe dem som trenger hjelp til å komme inn i arbeid, vi må styre økonomien trygt for å sørge for at arbeidsplassene finnes her i landet, og vi må gjøre det vi kan for at flere orker å stå lenger i jobb, enten de jobber i et tungt fysisk yrke eller sitter på kontor. For vi trenger alle de hodene og hendene vi har i arbeid i årene som kommer, til det beste for den enkelte og til det beste for Norge.

Presidenten [10:14:40]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [10:15:00]: Mitt spørsmål går til Andreas Bjelland Eriksen. Jeg ønsker å gratulere statsråden med nye oppgaver, og med hans – og nesten min – bakgrunn bør det være gode muligheter for å oppnå gode resultater for ham som klimaminister.

Statistisk sentralbyrå har kommet med oppdaterte tall på klimagassutslippene i Norge, som viser at utslippene ble redusert med 0,8 pst. i fjor. Da har utslippene blitt redusert med 4,6 pst. siden 1990. Det betyr at vi de neste seks årene må kutte mer årlig enn vi har klart de siste 30 årene. Det høres ikke særlig realistisk ut, og det er det faktisk flere som er enig med meg i. Finansminister Trygve Slagsvold Vedum var blant flere partiledere

som under Arendalsuka ga tilbakemelding om at han ikke hadde tro på at Norge ville nå klimamålene. I denne situasjonen, hvor deler av regjeringen ikke har tro på at en kommer til å nå klimamålsettingene, velger regjeringen å fremme sak for Stortinget hvor de forsterker klimamålene ytterligere. Fra en ambisjon om minst 40 pst. klimakutt i 2015 har vi nå økt til minst 55 pst. i 2023. Mens man altså i realiteten har kuttet mindre enn 5 pst., har vi samtidig økt ambisjonene med 15 pst.

Det er vanskelig å se hvor gevinsten ligger i en slik symbolpolitikk. Dette vil fort gå ut over arbeidsplasser og verdiskaping og ikke minst føre til økte kostnader for vanlige bedrifter og folk flest. Nå kan jeg selvfølgelig gjerne stille spørsmål til statsråden om han har tro på at han klarer å kutte de nødvendige utslippene fram til 2030, men jeg har mistanke om hva jeg vil få til svar, så jeg har mer lyst å spørre hvordan han har tenkt å gjennomføre det, og hvordan han har tenkt å finansiere det.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:16:59]: Jeg takker representanten Halleland for et godt og viktig spørsmål. Det utfordrende med det spørsmålet representanten stiller, er at Norge har mange klimamål. Vi har syv klimamål totalt sett, så det er relevant for spørsmålet sin del å reflektere over hvilke av klimamålene man faktisk mener, og hvilke planer man har for de ulike klimamålene som vi jobber for å nå.

Det første er den forpliktelsen vi har etter Parisavtalen. Når det gjelder den forpliktelsen, har regjeringen lagt fram en tydelig og troverdig plan for hvordan Norge skal gjøre sin del. Der har vi et samarbeid om kvotepolitikken med EU hvor vi jobber tett og nært for å sørge for at EU og Norge reduserer sine totale utslipp raskt nok.

I tillegg har vi eksempelvis ikke-kvotepiktig sektor, hvor Norge nå, etter det oppdaterte anslaget, kommer til å få et krav om å kutte sine utslipp med omtrent 50 pst. Her er kanskje den ene gode, positive nyheten som man har i klima- og miljøpolitikken nå om dagen, nemlig at hvis vi gjennomfører de tiltakene som vi har lagt fram i grønn bok, klarer vi å nå det 50-prosentmålet – kutte våre utslipp i ikke-kvotepiktig sektor nok til å nå det som er vår del av innsatsfordelingen.

Så har jeg et mål om at vi skal gjøre enda mer. Det er grunnen til at vi nå bruker grønn bok som et årlig styringsverktøy som vi skal oppdatere hvert eneste år med ny politikk, og som vi bl.a. skal bruke for å nå det overordnede omstillingsmålet som denne regjeringen har satt seg, nemlig at vi skal klare å kutte 55 pst. av utslippene i hele den norske økonomien. Der har vi et stykke å gå, men det er fullt mulig, og det er mange tiltak vi skal få på plass for å bidra til det.

Terje Halleland (FrP) [10:19:01]: Jeg har vært veldig klar over at det for folk flest har vært vanskelig å forstå

hva for et klimamål vi egentlig har satt oss. Når statsråden også er usikker, forstår jeg nok at folk flest også er usikre.

Sier statsråden nå at han avlyser omstillingsmålet, altså forpliktelsene som står i Hurdalsplattformen som sier at regjeringen skal kutte 55 pst. av de norske klimagassutslippene, målt mot 1990, og at det skal gjelde i hele økonomien, inklusiv kvotepiktig sektor? Er det slik at når regjeringen snakker, går man utenom ikke-kvotepiktig sektor, og at vi snakker om at vi skal ta det i hele økonomien? Eller er det sånn at vi skal gjøre det i samarbeid med andre?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:19:57]: Jeg avlyser ikke omstillingsmålet i Hurdalsplattformen, men jeg sier at de målene som vi har satt oss i klimapolitikken, har ulik status, og vi er på ulik vei med tanke på hvor nært vi er å nå de målene.

Jeg er opptatt av at vi som et minimum skal oppfylle våre forpliktelser etter Parisavtalen. Der har vi en troverdig plan for hvor vi skal få det til, og så har denne regjeringen frivillig valgt å si at vi har en større ambisjon enn det i tillegg. Derfor har vi omstillingsmålet. Likevel, på grunn av samarbeidet vårt med andre land er ikke omstillingsmålet først og fremst et mål for å kutte mer av utslippene i Europa totalt sett, det er et mål som er viktig å jobbe for fordi økte CO₂-priser gir en kostnad, en innsatsfaktor for f.eks. industrien. Det er viktig for å styrke konkurransedyktigheten vår at vi jobber for å kutte utslipp her hjemme, og derfor jobber vi også for å oppfylle det målet.

Terje Halleland (FrP) [10:21:00]: Jeg blir veldig usikker. Nå går jeg ut fra at det som statsråden sier nå, er at regjeringen kommer til å ha oppmerksomheten på å kutte i innenlands transport, landbruk, bygg og avfall. Det andre, det som handler om industrien, det som handler om petroleumssektoren, er noe vi skal se på, og hvis det er en slags teoretisk mulighet for at vi skal få det til, skal vi gjøre det. Det er likevel ikke noe som er viktig for regjeringen, det er de internasjonale forpliktelsene som betyr noe for regjeringen. Har jeg da forstått det rett?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:21:39]: Nei, statsrådets hovedpoeng var at det er viktig å klare å ha flere tanker i hodet på en gang i klimapolitikken, både de juridiske forpliktelsene som vi har satt oss, og de målene vi har satt for oss selv for utslippskutt i hele økonomien. Regjeringen gjennomfører tiltak på mange områder for å bidra til det, ikke bare rettet mot ikke-kvotepiktig sektor, men også rettet mot kvotepiktig sektor. Vi har eksempelvis styrket Enova betydelig siden vi kom inn i regjering. Det er viktig for å være med og ut-

vikle den nullutslippsteknologien som vi trenger for å omstille oss. Vi skal også bruke grønn bok hvert eneste år, ikke bare for å legge fram nye tiltak og forsterkede virkemidler for ikke-kvotepiktig sektor, men for hele den norske økonomien, og det er mer enn en teoretisk mulighet for at vi kan få dette til. Jeg har fått en god rapport fra Miljødirektoratet som viser at det er mulig å kutte 55 pst. i hele den norske økonomien, og vi skal jobbe for å gjennomføre de tiltakene som kreves av oss for å få til det.

Terje Halleland (FrP) [10:22:41]: Jeg stusset lite grann over troverdigheten i det opplegget som regjeringen har: om det bare er fine ord. Det er flott at statsråden har tro på ambisiøse klimamål, men han må også innse at han begynner å bli veldig alene om å tro på at vi skal klare å få dette til. Når han da viser til Miljødirektoratet, har jeg også et spørsmål til en annen rapport som er kommet derfra, der de sier at om vi skal være i nærheten av å realisere utslippsmålene, trenger vi minst 34 TWh med ny kraft. Kan statsråden si noe om hvor den kraften vil komme fra, hva slags teknologier han regner med skal levere den kraften i god tid før 2030?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:23:28]: Nå er det olje- og energiministeren som har ansvaret for kraftpolitikken, men denne regjeringen er opptatt av at vi må ta tak i kraftsektoren på en helt annen måte enn det man har gjort tidligere. Det er ikke noe nytt at vi trenger betydelig økte mengder kraft for å nå klimamålene våre, men det er nytt at man faktisk har gjennomført en satsing på f.eks. energimyndighetene for å være med og oppskalere de ressursene man trenger for å kunne få behandlet saker raskt nok, få kraften på nett raskt nok. Vi jobber også med pakker knyttet til alle de mulige teknologiene som er nødt til å være med og bidra for at vi skal få til dette.

Vi kommer til å trenge betydelig mer energieffektivisering, vi kommer til å trenge solkraft, vi kommer til å trenge å videreutvikle vannkraft og landbasert vind, og på litt lengre sikt havvind, så her jobber man med mange teknologier og legger til rette for at vi skal få på plass den kraften som vi trenger. Det har vi også prioritert ressurser til i våre statsbudsjetter.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:24:42]: Jeg ønsker å bore litt videre på dette med omstillingsmålet, for før valget i 2021 var Arbeiderpartiet ganske høye og mørke på at de skulle kutte utslippene i Norge, og ikke ved kjøp av kvoter. Men nå har det skjedd en ganske stor snuoperasjon, og regjeringen legger opp til å bruke milliarder av kroner på kvoteshopping de neste årene. En ting er at man skal bruke 3 mrd. kr på å kjøpe skog-

kreditter innenfor EU-systemet, men regjeringen ønsker nå også å bruke over 8 mrd. kr på å kjøpe kvoter fra land utenfor EU for å oppfylle Norges klimamål under Parisavtalen, de såkalte FN-kvotene, og det er fra land som Senegal, Marokko, Indonesia og Usbekistan. Dette er også kvoter som forrige regjering strammet inn på, fordi man var usikker på klimaeffekten, bl.a. fordi det er land som scorer lavt på korrupsjonsindeksen og på respekt for menneskerettighetene. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke krav skal statsråden stille for å sikre at disse kvotene har faktisk, reell klimaeffekt?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:25:41]: Først må jeg få lov til å korrigere representanten, for den beskrivelsen av de kvotene som man har foreslått å øke fullmakten til utenfor EU, skal ikke gå til å oppfylle Norges juridiske forpliktelser etter Parisavtalen. De går til å oppfylle det målet om klimanøytralitet som Stortinget har satt seg. Det er to forskjellige perspektiver.

Vi er i all klimapolitikk opptatt av at når vi gjennomfører den, jobber vi på måter som skal sikre at de tiltakene vi gjennomfører, har reell klimaeffekt. Det er en av grunnene til at vi er opptatt av f.eks. å ikke ha en prosjektbasert tilnærming, men en tilnærming når vi bruker kvoter internasjonalt, til å sørge for at det er under nasjonale lands jurisdiksjon. Her følger vi de lange og gode erfaringene vi har for å bidra til at vi ikke bare når de målene vi har etter Parisavtalen, men øg målet om klimanøytralitet, som Stortinget har satt.

Lars Haltbrekken (SV) [10:26:54]: I statsbudsjettet for 2024 ber regjeringen om å få øke fullmaktene til kjøp av klimakvoter fra 1,2 mrd. kr til 8 mrd. kr. Et spørsmål er jo om det viser at regjeringen ikke har tenkt å nå de klimamålene vi har satt oss, enten det er i 2030 eller klimanøytralitetsmålet innen 2050, ved hjelp av utslippskutt i Norge.

Et av landene som Norge planlegger å kjøpe klimakvoter fra, er Usbekistan. Det er et land som scorer dårlig på Transparency Internationals liste over land med korrupsjon. Til E24 vil ikke Klima- og miljødepartementet svare på hvordan de har tenkt å sikre seg at pengene ikke forsvinner i korrupsjon. Da spør jeg statsråden: Hvordan har regjeringen tenkt å sikre at penger til kvoter i Usbekistan ikke forsvinner i korrupsjon?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:28:01]: Jeg vil gjenta det jeg svarte på forrige spørsmål, at denne fullmakten ikke spesifikt handler om å oppfylle våre forpliktelser etter Parisavtalen, men om å oppfylle klimanøytralitetsmålet. Det er lov å ha flere tanker i hodet på en gang. Det er bra at Norge både jobber for å kutte våre utslipp her hjemme og også legger til rette for at resten av verden kan kutte sine utslipp. Hvis vi ikke får

til begge deler, kommer ikke omstillingen til å være vellykket. Klima- og naturkrisen er ikke en krise som stopper ved våre grenser. Det er en global krise, og vi må sørge for at alle land er i stand til å håndtere den krisen.

Så er jeg helt enig i at vi skal jobbe for å sikre at midler som vi bruker internasjonalt, ikke går til korrupsjon. Det kommer vi til å være opptatt av. Vi skal bruke de anledningene vi har til å føre kontroller og sørge for at vi innretter finansieringen på en måte som sikrer at det ikke skjer.

Presidenten [10:29:03]: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:29:10]: Mitt spørsmål går også til klima- og miljøministeren – som det ser ut til at han helt korrekt har gjettet.

Gravedrift på havbunnen kan ha svært store konsekvenser for miljøet. Miljødirektoratet har pekt på at regjeringens åpningsprosess for gravedrift på havbunnen ikke oppfyller minstekravene til en konsekvensutredning etter havbunnsmineralloven. Beslutningen kan også bryte med våre internasjonale miljøforpliktelser. Advokatfirmaet Wikborg Rein konkluderer med det samme og mener at Norges åpningsbeslutning kan være et brudd med både nasjonalt og internasjonalt lovverk. Da er mitt spørsmål til klima- og miljøministeren: Hvordan kan statsråden forsvare at regjeringen overkjører sitt eget miljøfaglige direktorat og risikerer brudd på viktige internasjonale miljøavtaler midt i en global natur- og miljøkrise?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:30:23]: Dette er en sak som ligger under olje- og energiministerens ansvarsområde, og som òg ligger til behandling i Stortinget. Jeg vil likevel understreke at hele regjeringen er opptatt av, som vi òg understreker i stortingsmeldingen, at utviklingen av en potensiell havbunnsmineralvirksomhet i Norge skal skje på en skrittvis og kunnskapsbasert måte, der miljøet hele veien veier tungt inn i alle prosesser og dermed sørger for at vi gjennomfører føre-var-tiltak underveis. I det forslaget som ligger i Stortinget, har regjeringen vært tydelig på at man vil gå skrittvis fram i alle prosesser, og at det er et betydelig arbeid som må gjøres knyttet til kunnskapsinnhenting – jeg er helt enig i det – før man eventuelt kan godta et arbeidsprogram for utvinning av havbunnsmineraler en gang i framtiden.

Så har jeg til slutt lyst til å legge til at når det gjelder havbunnsmineraler, er det en krevende sak som viser kompleksiteten i den klima- og naturkrisen vi står overfor. Verden kommer til å trenge betydelig med mineraler, og vi kommer til å trenge mineraler fra sikre og trygge kilder. Der er mange av verdikjedene i dag utsatt –

kontrollert av regimer som ikke nødvendigvis står oss nær. Det må man òg ta inn over seg som et element i måten man jobber på for å undersøke potensialet fra nye mineralkjeder. Det har vært en viktig del av den skrittvisse føre-var-tilnærmingen som regjeringen legger til grunn, når man har foreslått å åpne et område for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel.

Lars Haltbrekken (SV) [10:32:07]: Jeg takker for svaret. Jeg hører statsråden si at man skal ha en skrittvis og kunnskapsbasert tilnærming, og han viser også til de arbeidsprogrammene som skal bli gitt. Men i stortingsmeldingen som regjeringen har lagt fram, hvor man går inn for å sette i gang med mineralvirksomhet på havbunnen, står det:

«Arbeidsprogrammet som blir gitt, må ikke være så ambisiøst at det hindrer lønnsam utforsking.»

Spørsmålet mitt er: Hvorfor i alle dager er det gruveselskapenes økonomi som skal styre hvor grundige miljøundersøkelser som skal gjøres i forkant av en utvinning?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:33:00]: Det er det ikke. I Norge har vi alltid den tilnærmingen når vi utvikler nye næringer, at vi setter minimumskrav for hva som er forsvarlig virksomhet, og de minimumskravene som er satt i Norge, skal alltid være svært strenge. Hvis det viser seg at det ikke er mulig å drive innenfor de minimumskravene vi har satt oss i fellesskap, kommer vi heller ikke til å tillate virksomhet. Men vi skal ikke sette ekstraordinært høye krav som vil hindre næringsutvikling, bare for å sette ekstraordinært høye krav, så det er viktig å finne en riktig balanse. Den balansen jobber vi på mange områder med å vurdere. I stortingsmeldingen står det f.eks. helt eksplisitt at man vil vurdere områdespesifikke rammer, og at det opprettes beskyttede områder i deler av åpningsområdet før en eventuell utvinning igangsettes. Det er et godt eksempel på hvordan man kan ha en type føre-var-tilnærming.

Lars Haltbrekken (SV) [10:34:02]: Jeg takker igjen for svaret. Det sies at arbeidsprogrammet ikke skal være så ambisiøst at man hindrer lønnsom utforskning. Det sier vel sitt om at det er økonomien i gruveselskapene som skal få styre dette.

Et spørsmål til: I forrige uke deltok regjeringen på «One Planet – Polar Summit» i Paris. Det er ingen plass i verden hvor man merker de katastrofale klimaendringene like sterkt som i Arktis. Her finner vi våre mest sårbare økosystemer, som er under et stort press fra klimaendringene, og vi finner overfiske og havforurening. Møtet i Paris resulterte i en uttalelse som 32 land

stilte seg bak: «Paris Call for the Glaciers and Poles», som omtaler hvordan man skal redde polarområdene. Hva er grunnen til at Norge ikke stilte seg bak denne uttalelsen?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:35:05]: Jeg kjenner ikke det spesifikke innholdet i den uttalelsen. Norge er opptatt av en trygg og forsvarlig forvaltning av våre polarområder, det jobber vi for hele tiden. Vi har store havområder som vi tar på alvor, og vi bruker mye tid på å jobbe med forvaltning for å sørge for at de ivaretas på en klok måte. Vi bruker også de kanalene vi mener er riktige internasjonalt for å være med på å bidra til en internasjonal, trygg forvaltning av våre havområder og det ansvaret vi har i polare strøk.

Vi jobber med viktige arbeider nå, noe som kommer til å være premissgivende for forvaltningen framover: både forvaltningsplanene for havområdene våre og arbeidet med å verne utenfor 12 nautiske mil. Dem ser jeg fram til å komme tilbake til Stortinget for å diskutere.

Presidenten [10:36:04]: Representanten Haltbrekken skal få et siste oppfølgingsspørsmål, men presidenten vil minne om at det er viktig at spørsmålene er innenfor statsrådets konstitusjonelle område. Det gjør alltid spørretimen enda bedre.

Lars Haltbrekken (SV) [10:36:16]: Jeg anslår at miljøet i Arktis er under statsrådets konstitusjonelle ansvarsområde, da det er et område som trues av klimaendringene.

Jeg synes det er litt rart at klima- og miljøministeren ikke vet hvorfor vi ikke stilte oss bak en viktig miljøuttalelse, selv om det var statsministeren som representerte Norge på møtet. Er grunnen til at Norge ikke vil være med og signere på denne uttalelsen, at Norge ønsker å starte destruktiv gruvevirksomhet på havbunnen i nettopp Arktis, på tvers av de miljøfaglige rådene? Hva tenker statsråden om at Norge stiller seg utenfor det gode selskap som ønsker å beskytte et sårbart Arktis?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:37:07]: Jeg er ikke enig i beskrivelsen av at Norge stiller seg utenfor det gode selskap som ønsker å ta vare på Arktis, polare strøk – havområdene våre i stort. Vi har en lederrolle gjennom statsministerens lederskap i havpanelet, for å ta det som et konkret eksempel. Vi fremmer alltid en kunnskapsbasert føre-var-tilnærming når vi jobber med å utvikle nye næringer. Det har Norge en stolt tradisjon for. Det har vi fått til på de aller fleste områder som vi har utviklet. Vi har klart å oppdatere forvaltningen i tråd med kunnskapsbaserte råd. Det er en grunn til at vi blir lyttet til.

Jeg er enig i at når vi nå jobber med nye næringer – i og for seg ikke bare havbunnsmineralvirksomhet, men også havvind, karbonfangst og -lagring og andre områder – har vi et stort ansvar for å vise lederskap og at vi klarer å gjøre det på en trygg og forsvarlig måte som kan være et godt eksempel internasjonalt.

Presidenten [10:38:07]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:38:24]: La meg starte med å ønske statsråden til lykke, og ikkje minst lykke til med ein viktig jobb for klima og natur. Mitt spørsmål handlar om samanhengen mellom nettopp dei to.

Den førre, borgarlege regjeringa inngjekk ein forpliktande klimaavtale med EU. Han handla om å redusere klimagassutsleppa våre i ulike sektorar, men han handla også om å stoppe tapet av natur i Noreg, fordi nedbygging av skog, våtmarker og anna grønt areal bidreg til store utslepp, og det er ein viktig del av klimaløysinga å forhindre det. Det betyr at vi har eit utslepps-budsjett også for kor mykje natur vi kan øydeleggje. Her ligg Noreg svært dårleg an.

Med politikken til regjeringa per i dag ligg vi an til å få eit utsleppsgap på 6,7 millionar tonn årleg i denne stortingsperioden. ESA har allereie retta sterk kritikk mot Noreg for manglande oppfølging av klimaavtalen med EU generelt og denne delen, som handlar om skogareal, spesielt. Difor har Venstre i heile denne stortingsperioden etterlyst kva regjeringa har tenkt å gjere med det.

På fredag kom svaret. Då la klima- og miljøministeren fram ein proposisjon i statsråd der ein ber om fullmakt frå Stortinget til å kjøpe skogkredittar og utslippseiningar frå europeiske land som er flinkare til å ta vare på naturen sin enn vi er. Den berekna prislappen for norske skattebetalarar er førebels på 3 mrd. kr – dersom det i det heile finst kredittar å kjøpe, då, for det er også høgst usikkert, noko regjeringa sjølv seier.

Spørsmålet mitt til klima- og miljøministeren vert difor: Er verkeleg løysinga til regjeringa på naturtap i Noreg å betale andre land for å ta vare på sin natur, og kva kjem regjeringa til å gjere dersom ein ikkje får kjøpt slike skogkredittar?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:40:23]: La meg starte med å takke for lykkeønskningene og si at jeg synes det er svært gledelig at Stortinget åpenbart er opptatt av mitt konstitusjonelle område. Så til selve svaret:

Det er ingen tvil om at Norge har et stort utslippsgap innenfor skog- og arealsektoren. Vi har et gap på 34 millioner tonn – en del lavere hvis EU som helhet når sine mål. Det ble først kjent i fjor høst. Selv om vi, som et

hypotetisk eksempel, hadde stanset all byggevirksomhet i hele landet i 2024 og 2025, ville det redusert gapet for denne perioden med bare ca. 3,4 mill. tonn. Det er altså et gap som vi må tenke åpent om hvordan vi kan håndtere. Vi må eksempelvis også vurdere om vi trenger slike skogkreditter, som er en del av den fullmakten som regjeringen la fram på fredag.

Når det er sagt, betyr ikke det at vår oppfølging av våre naturmål stopper der. Verden har satt seg internasjonale, globale mål om bl.a. å beskytte 30 pst. av skog og hav innen 2030. Det er et arbeid vi tar på stort alvor og følger opp her hjemme. Vi er i full gang med å lage en handlingsplan for hvordan vi skal følge opp naturavtalen i Norge. Den har vi sagt er så viktig at vi ønsker å legge den fram for Stortinget, for å få en demokratisk og bred behandling av den og forhåpentligvis også få tilslutning til den.

I mellomtiden jobber vi med mange andre konkrete tiltak også for å ta bedre vare på naturen enn i dag: naturregnskap, økosystemtiltak og naturrisikoutvalget, for å peke på noen helt konkrete eksempler.

Sveinung Rotevatn (V) [10:42:21]: Det er godt å høre at regjeringa har tenkt å kome med eit eller anna ein eller annan gong, men tapet av natur skjer altså no. Eg har respekt for at dette gapet er stort og krevjande å handtere. Det er sjølv sagt ikkje behov for å stoppe all byggjeverksemd, men ein kunne i det minste ha vurdert å gjere nokre avgrensingar f.eks. på den kraftige hyttebygginga som no skjer, eller ein kunne ha hatt nokre avgrensingar på skogbruket, som statsråden ikkje nemnde, men der regjeringa ikkje har vore villig til å gjere noko som helst førebels.

Eg vil stille eit litt anna oppfølgingsspørsmål, men det handlar om same tematikk. Når ein skal oppfylle utslippsmåla her heime, har det også ei side mot natur, nærmare bestemt global natur. Når regjeringa no legg planane sine for å nå 2030-målet, etter å ha høla ut ulike miljøavgifter – vegbruksavgifta, grunnavgift på mineralolje – er no den store løysinga å pøse på med biodrivstoff. Det kan ha store negative konsekvensar for natur globalt, og det gjev ikkje omstilling her heime.

Då vert spørsmålet: Ser ikkje regjeringa at slike klimaverkemiddel ikkje gjev omstilling, og at ein også kan risikere meir naturtap globalt?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:43:31]: Først og fremst: Vi har gjort konkrete straktiltak. For eksempel er veinormalene blitt redusert, vi har også oppdatert retningslinjene for hyttebygging. Så regjeringen har tatt flere konkrete grep for å gjøre noe med det naturtapet vi har her og nå. Så er det en utfordring at vi ikke har arvet styringsverktøy som legger bedre til rette for at vi kan forvalte naturen i sin helhet.

Det er riktig at biodrivstoff er en viktig del av grønn bok og planen for å oppfylle våre utslippsforpliktelser, særlig innenfor ikke-kvotepliktig sektor. 94 pst. av biodrivstoffet i Norge i 2022 kom fra avansert biodrivstofftrygge kilder. Vi skal sikre at den innfasingen som skal skje framover, også kommer fra trygge kilder. Derfor har vi innført toårige kontrollpunkter for å sikre hvor biodrivstoffet kommer fra. I tillegg legger bl.a. beregningene i omsetningskravet til rette for at vi forventer at økningen framover vil komme fra avansert biodrivstoff.

Sveinung Rotevatn (V) [10:44:34]: Eg merkar meg at statsråden framleis ikkje nemner avverking av skog. Det er interessant, og eg trur ikkje det er tilfeldig.

Vi skal snart inn i eit viktig toppmøte for klima. Der vil mykje av det vi her har snakka om, verte tema, men eit anna tema som kjem der, er diskusjonen rundt utfasing av fossil energi. Det var ein stor diskusjon på det førre klimatoppmøtet, der eg ikkje hadde inntrykk av at Noreg var i ein spesielt offensiv posisjon, og det kjem til å verte viktig no også. Noreg har over tid vore ein aktiv medlem av ein internasjonal høgambisjonskoalisjon for klima. No har Noreg latt vere å skrive under på dei fem siste fråsegnene frå den koalisjonen. Alle tek til orde for ei rask utfasing av fossil energi.

Spørsmålet er om det er ein samanheng i dette, og kva bodskap Noreg eigentleg reiser med til dette klimatoppmøtet. Er det bodskapen som forskarane gjev oss, om at det er på tide å fase ut, eller er bodskapen at vi skal utvikle og ikkje avvike bruken av fossil energi?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:45:42]: Først: Vi gjennomfører også tiltak for skogen. Østmarka nasjonalpark, som flere her har ivret for, ble lagt fram på fredag. Vi har også fått et godt faggrunnlag om hvordan vi kan utvikle en meny av tiltak for økosystemet skog, som bl.a. inkluderer det å øke andelen lukkede hogster, mer vern, restaurering etc. Det skal vi jobbe godt med å følge opp.

Norge er svært opptatt av at verden er nødt til å fase ut fossile energikilder raskere enn man ser er tilfellet i dag, men vi må også gjøre det på en måte som legger til rette for at vi utnytter ressursene effektivt. Jeg mener at ordet «abated», som åpner for at en andel av fossile energikilder i framtiden kan brukes, men da med karbonfangst og -lagring, er riktig. Jeg tror det vil bli avgjørende for f.eks. å klare å få i gang et marked for hydrogen raskt nok. Vi skal kjempe for ambisiøse tekster knyttet til energiomstilling. Det trenger verden.

Presidenten [10:46:44]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:47:01]: Jeg vil starte med formelt å gratulere Bjelland Eriksen med å bli statsråd for et viktig departement. Klima- og miljødepartementet er ikke bare symbolsk, selv om noen tv-skapere prøver å påstå at det er det, og i hvert fall ikke nå.

Da Høyre satt i regjering, fikk vi snudd utslippstrenden, og utslippene gikk ned med 9 pst. Et av de viktigste grepene vi gjorde, var å inngå et forpliktende klimasamarbeid med EU. Det kommer nå en tsunami av klimaregelverk fra EU som vil legge rammene for hvordan vi skal nå klimamålene våre.

En av statsrådets viktigste oppgaver er å sikre at Norge og norsk næringslivsindustri henger med i svingene. Det har dessverre vist seg å være litt vanskelig når Arbeiderpartiet samarbeider med et EU-skeptisk senterparti. Et godt eksempel på det er CBAM, den nye karbontollen til EU, som skal hindre at europeisk industri flagger ut på grunn av høyere kvotepris. Ordningen er vedtatt. En toårig prøveperiode er i gang. Norsk industri, som leverer rundt 40 pst. av aluminium og silisium i Europa, får ikke være med og høste erfaringer fordi regjeringen ikke har klart å bestemme seg for om Norge er med eller ei.

Uenighet i regjeringen hindrer nå avklaring i flere viktige klimasaker fra EU. Regelverk på skog- og arealbruk har blitt nevnt. Fjerde energimarkedspakke er en annen slik sak. Det setter Norges deltakelse i både kvotemarkedet, det indre markedet og det europeiske kraftsystemet på spill.

Jeg tenker det må være vanskelig for statsråden å dra til Brussel for å snakke om gjennomføring av felles kutt-mål med EU, når halve regjeringen nekter å innføre reglene som skal gi oss de kuttene. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan skal han sikre at intern EU-krangel i regjeringen ikke fortsetter å svekke klimaomstillingen og forutsigbarheten for industrien?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:48:51]: Jeg deler beskrivelsen av at mitt departement er viktig. Vi jobber hele tiden for å sørge for at vi gjennomfører en så sterk og ambisiøs klimapolitikk som det vi trenger for å gjøre noe med vår tids største utfordring. Jeg er uenig med representanten i beskrivelsen av at det samarbeidet vi er en del av, er noe som er utfordrende og går for tregt. På klimaområdet er vi effektive og jobber godt med de viktige spørsmålene.

For å ta et konkret eksempel: EUs utvidete kvotesystem ble framlagt og vedtatt i EU tidligere i år. Det har vi allerede fremmet forslag for Stortinget om å innføre, og det skal opp til behandling om ikke veldig lang tid. Det er bra. Det legger til rette for at norske aktører f.eks. kan være med i pilotauksjonen for hydrogenbanken.

Her skjer det mye godt arbeid for å sikre at vi viderefører klimasamarbeidet med EU på en klok og fornuftig måte.

Så til CBAM spesifikt, som ligger under finansministerens ansvarsområde. Det er en sak som man har vurdert om er en naturlig del av EØS-avtalen. Det er det ikke. Derfor har regjeringen sagt at vi nå utforsker mulighetene for et frivillig samarbeid om CBAM. Det skal vi gjøre på en skikkelig og god måte, der vi vurderer hvilke konsekvenser det vil ha. Jeg vet at det er en sak som mange er opptatt av. Der skal vi jobbe godt for å komme tilbake til Stortinget, slik vi gjør på alle andre områder som er viktige for Norge. Vi skal ta oss tid til å analysere grundig hva som er konsekvensene for norske interesser, og så kommer vi tilbake til det på egnet måte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:50:48]: Det meste av det nye regelverket Fit for 55 er vedtatt i EU, og den nevnte klimakvoteloven måtte regjeringen be Stortinget hastebehandle fordi alternativet var at norske aktører ikke ville få støtte til hydrogenprosjekter, nettopp fordi regjeringen var tregt ute med å avklare hva Norges posisjon var, og implementere det. Det samme ser vi for CBAM, hvor vi nå ikke får høste erfaringer fra norsk industri som en del av ordningen. Problemet er at klimasamarbeidet med EU ikke er et koldtbord der regjeringen kan velge det de liker best. Det er et helhetlig system, som er helt nødvendig for at vi skal nå klimamålene våre i 2030.

Så til noe annet, som også skaper uforutsigbarhet for industrien. Stortinget vedtok for et år siden at regjeringen skulle gå i dialog med industrien for å finne en langsiktig ordning med tanke på CO₂-kompensasjonsordningen. I stedet har regjeringen plutselig over natten valgt å kutte ordningen, og både LO og Norsk Industri forteller at de ikke har vært i dialog med regjeringen. Spørsmålet er: Kan statsråden bekrefte eller avkrefte at det LO og Norsk Industri sier, er sant?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:51:53]: Regjeringen har hatt flere dialogpunkter med industrien om CO₂-kompensasjon. CO₂-kompensasjonsordningen er en krevende og vanskelig sak. I årene 2013–2020 kostet den ordningen Norge 6,7 mrd. kr. Nå, selv etter det nye gulvet som regjeringen har lagt fram forslag om for Stortinget, er ordningen i neste avtaleperiode forventet å koste 76 mrd. kr. Det er klart at det ikke er bærekraftig. Det er vi nødt til å gjøre noe med. Jeg har hatt mange gode kontaktpunkter allerede for å diskutere hvordan man kan rigge den ordningen på en måte som kan stå seg over tid, som får på plass f.eks. krav om utslippsreduksjoner og energieffektivisering, og som gir forutsigbarhet både for staten og for industrien.

Det er synd at man ikke har klart å finne den løsningen allerede nå, men vi skal bruke tiden godt framover,

og jeg oppfatter at det er en konstruktiv vilje til å være med og finne en helhetlig og god løsning som kan stå seg.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:52:56]: Jeg opplever at statsråden nå sier at det LO, Norsk Industri og Industri Energi har sagt, er feil, og at man har vært i dialog. Det er i så fall interessant, for det er ikke den opplevelsen de deler med Stortinget. Utfordringen nå, og grunnen til at jeg stiller spørsmål om både CO₂-kompensasjonsordningen og CBAM, er nettopp at industrien opplever at det er uforutsigbarhet rundt rammevilkårene, og at det går ut over den grønne omstillingen. Nå opplever industrien at de mangler kraft, de mangler nett, Norges deltakelse i CBAM står uavklart, de får økt arbeidsgiveravgift, økt formuesskatt og kutt i CO₂-kompensasjonsordningen over natten, uten dialog. Dette bidrar jo ikke til at de kan gjøre investeringer og kutte utslipp.

Et forslag som har kommet på bordet, er at man kanskje i større grad skal støtte industrien i kutt i de store punktutslippene. Hvis statsråden mener at omstillingsmålene ikke er lagt i en skuff, vil jeg kanskje anta at han har nye tiltak her og nå for hvordan man skal kutte utslipp fra industrien i årene framover, og hvordan staten skal støtte dem i det.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:53:57]: Det er vanskelig for meg å kommentere på opplevelsen av en dialog som jeg ikke har vært ansvarlig for selv, men regjeringen har vært opptatt av å ha dialog. Det er den tiden vi står overfor framover, vi kan gjøre noe med, så jeg inviterer til en bred dialog framover om hvordan vi skal lande den ordningen på en måte som bidrar til nettopp noe av det som representanten er inne på, nemlig å legge til rette for at industrien kan omstille seg, at vi kutter utslippene fra de store punktutslippene i Norge.

Jeg har lyst til å minne om at noe av grunnen til at en del av denne uforutsigbarheten f.eks. på energi og kraft, har oppstått, er at den forrige regjeringen ikke tok tak i de store strukturelle utfordringene, f.eks. i energimyndighetene, i sin regjeringsperiode. Der har denne regjeringen gjort en kjempejobb for å rydde opp, men den jobben er ikke ferdig. Den skal vi fortsette med, sånn at vi fortsatt har konkurransedyktige vilkår for norsk industri.

Presidenten [10:55:00]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [10:55:14]: Mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsministeren.

Norge tar nå imot flere ukrainske flyktninger enn både Sverige, Danmark og Finland til sammen. På det meste har det kommet rundt 1 000 flyktninger i uken, og dette utfordrer samfunnet på flere områder. Kommunene strekker seg svært langt for å levere de tjenestene som kreves. Vi stiller oss veldig bak den flotte innsatsen som gjøres ute i kommunene for å få dette til, men det er avgjørende viktig at vi lykkes med å få flest mulig ut i jobb for å dempe kostnadene mest mulig.

Ved starten av krigen vedtok Stortinget et hurtigspor for ukrainske flyktninger for at flere skulle komme rett ut i jobb. Vi har nå fått en del erfaring med hvordan integreringsarbeidet med ukrainske flyktninger går.

Kostnader over statsbudsjettet for innvandring og integrering ligger fire ganger høyere i Norge enn i Sverige og hele ti ganger høyere enn i Danmark dersom vi ser det i forhold til innbyggertall. Vi skulle jo tro at Norge har gode integreringsresultater siden vi bruker så mye penger på integrering, men det ser dessverre ikke slik ut. Danmark, som bruker 5,3 mrd. kr på innvandring og integrering i året, har klart å få 53 pst. av ukrainerne ut i arbeid. Norge, som bruker over 23 mrd. kr i året på innvandring og integrering, har bare klart å få 19 pst. av ukrainerne ut i arbeid.

Hvorfor mener ministeren at Norge lykkes så dårlig med å sysselsette ukrainske flyktninger i forhold til det Danmark og Sverige gjør?

Statsråd Tonje Brenna [10:56:51]: Jeg er uenig i premisset om at vi ikke lykkes med å sysselsette og integrere ukrainerne som kommer hit til landet. I løpet av de siste par årene har det kommet veldig mange mennesker til Norge fra Ukraina. Viljen til å ta imot dem har vært stor, den har vært bredt politisk forankret, og både kommuner, frivillige, arbeidsgivere og arbeidsplasser har gjort en formidabel jobb med å ta godt imot folk, sørge for trygghet, stabilitet og et sted å bo og også ved å bli gode kollegaer og gode venner rundt omkring i norske kommuner.

Jeg er usikker på om sammenligningen med Danmark er helt relevant, rett og slett fordi både arbeidsmarkedet, måten vi bosetter på, og veldig mange andre ting er forskjellig mellom Norge og Danmark. La meg bare trekke fram to ting som spesielt er forskjellig mellom de to ulike landene.

Den første og kanskje viktigste er: I Danmark bodde det veldig mange ukrainere før flyktningene kom fra Ukraina til Danmark. Det gjorde noe med utgangspunktet for å bosette seg og bli sysselsatt. Den andre er at vi i Norge har hatt en spredt og styrt bosetting, altså har vi bosatt folk i alle landets kommuner. Jeg mener det er bra, for det gjør at vi får spredt folk, og sørger for at vi får brukt ressursene våre best mulig. Jeg mener også at det

har bidratt til at vi har så gode resultater på å få folk i arbeid.

Jeg er bekymret for den tiden som ligger foran oss, rett og slett fordi det begynner å bli fullt mange steder, både med tanke på de tjenestene kommunene skal tilby, og med tanke på å finne bolig, finne arbeid og sørge for at unger kommer med i skole og barnehage.

Derfor er regjeringen selvfølgelig opptatt av å se på de tilbudene vi gir, og finne ut av om vi klarer å holde tritt med det vi har forpliktet oss til å tilby folk som kommer hit. For vi må klare balansen mellom å gi et godt tilbud til dem som kommer hit, og samtidig være ærlige på hva vi får til nå når så mange kommer.

Problemet og kjernen i dette er at det er krig i Ukraina. Det er tusenvis av mennesker på flukt fra et land som tidligere levde i fred, som oss, og løsningen på dette er at det blir fred, at Putin taper, og at Ukraina igjen blir et fredelig samfunn.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [10:58:57]: Det er stor forskjell på hvilket behov forskjellige flyktninger har. Personer fra andre kontinenter, med f.eks. svært ulikt språk, ulik kultur og ulikt arbeidsmarked, vil ha andre behov enn dem som kommer fra f.eks. andre deler av Europa.

Vi har et omfattende introduksjonsprogram i Norge, men spørsmålet er om det er hensiktsmessig innrettet. Siden vi også har svært gode velferdsordninger i Norge, vil en mislykket integreringspolitikk potensielt kunne få store konsekvenser. Kostnadene kan bli skyhøye, og tilstrømmingen kan bli enda høyere enn til andre land, slik vi kanskje ser litt konturene av akkurat nå. Det ordinære introduksjonsprogrammet er på to år, noe som er et langt og omfattende løp. Når tallene viser at vi bruker mye penger på integrering, men det faktisk ser ut til at vi får relativt få ut i jobb, kan det være at det er noe som ikke er hensiktsmessig innrettet. Da er spørsmålet: I hvor stor grad benyttes hurtigspor for å få ukrainske flyktninger rett ut i arbeid?

Statsråd Tonje Brenna [11:00:03]: Takk for en veldig god og viktig avslutning på spørsmålet. Vi er i gang med arbeidet med å lage hurtigspor, både for oppvekstområdet og for helseområdet, og jeg har stor tro på at vi klarer å få flere ukrainere i arbeid også på den måten. Vi vet at den ukrainske befolkningen har en del kompetanse med seg i bagasjen som er annerledes sammenlignet med grupper fra andre land.

Jeg må berolige representanten noe med tanke på bildet som tegnes opp, for de fire største gruppene som kommer til Norge, er folk fra Polen, Litauen, Ukraina og Sverige. De fire er vel de vi ofte liker å tenke på som arbeidsinnvandrere, altså folk som kommer til Norge for-

di de skal jobbe. Så at innvandrerne i mindre grad enn andre er sysselsatt, i stort, stemmer faktisk ikke.

Vi arbeidsretter nå introduksjonsprogrammet enda tydeligere for å få flere i jobb. Både ukrainere og andre innvandrere som kommer til Norge, må vi ha som felles mål å få sysselsatt raskt, sånn at de blir selvberget og selvforsørget.

Vi vil følge dette nøye i tiden som kommer, og sørge for at folk kommer i arbeid.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [11:01:06]: Statsråden var inne på tiden som ligger foran oss, og det er noe av kjernen i det spørsmålet jeg har lyst til å stille nå.

I de siste tallene jeg har sett, lå andelen sysselsatte ukrainske flyktninger på 18,8 pst. Gjennom året har denne prosenten steget fra 9,3 pst. Den høyeste sysselsettingsgraden hadde vi i august, og så gikk den nedover inn i september. Hvordan det nå utvikler seg videre – det var vel det statsråden var inne på – er noe vi selvfølgelig må følge med på. Men det er på det rene at vi har en veldig lav sysselsettingsgrad, f.eks. i forhold til Danmark. I Danmark har andelen sysselsatte ukrainere økt fra 42 pst. i januar til 53 pst. i august. Så da er spørsmålet: Er ministeren fornøyd med disse tallene, og hva vil ministeren gjøre for å få flere ukrainske flyktninger ut i arbeid?

Statsråd Tonje Brenna [11:01:59]: Mitt mål er 100 pst. – at alle som kommer til Norge, uansett bakgrunn og hvilket land de kommer fra, skal være sysselsatt, delta i arbeidslivet, klare seg selv, bidra i de samfunnene de bor i, og bli godt og ordentlig integrert. Resultatene våre for dem som kommer fra Ukraina, er faktisk bedre enn for en del andre innvandrergrupper, og det skal vi være glad for. Men det handler delvis om landbakgrunnen folk kommer hit med. Hvilken kompetanse har du med deg? Har du fått videregående opplæring før du forlot landet du reiste fra? Og i hvilken grad er høyere utdanning et tilbud der du kom fra?

Nettopp fordi målet er 100 pst., må vi sørge for å få folk raskere i jobb. Derfor endrer vi nå på introduksjonsprogrammet og arbeidsretter det tydeligere. Vi har god dialog med arbeidslivets parter med tanke på å stille det store og litt vanskelige spørsmålet: Hva skal til for at dere tør å ansette flere? Hva skal til for at vi får flere i arbeid? Kommunene våre gjør en formidabel innsats, både med å integrere og å få folk i jobb, og det er jeg helt sikker på at de kommer til å gjøre også i fortsettelsen.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [11:03:02]: Takk for svar. Det med å endre på introduksjonsprogrammet er kanskje noe av kjernen, og målet om 100 pst. er vi selvfølgelig helt enige om.

Jeg må i mitt siste spørsmål trekke fram flotte Lindesnes kommune, som jeg selv kommer fra, der vi har

tatt imot ganske mange hundre ukrainske flyktninger. Vi er veldig glad for det som gjøres der, og vi er veldig glad for at vi lykkes ganske godt med mange av premisene. Det som jeg synes er litt underlig, er at av disse er det bare to stykker som går i et introduksjonsprogram som handler om helsefaglig utdanning. Er det noe vi trenger framover, er det helsefagarbeidere. Så da vil spørsmålet være: Hva kan regjeringen gjøre for å legge til rette for at flere av disse skal komme inn i et helsefaglig utdanningsløp i kommunen?

Statsråd Tonje Brenna [11:03:55]: Jeg er enig med representanten i at Lindesnes er en flott kommune, og i tillegg til å være flott er det Lindesnes som har ansvaret for måten de innretter introduksjonsprogrammet sitt på, for det ligger til kommunen å organisere. Når det er sagt, jobber vi både med et spor som handler om helse, og med et spor som handler om oppvekst og det å sørge for å få folk i jobb.

Så mener jeg at det at kommunene bidrar til å være en koblingsboks mellom dem som kommer til kommunen, og det næringslivet som sårt trenger folk, er en slags kjerneoppgave for våre kommuner. Vi vet at næringslivet og arbeidslivet trenger folk, vi vet at ukrainere vil jobbe, og vi vet at veldig mange andre i Norge også har lyst til å jobbe, så vi skal fra statens side skru på de virkemidlene vi har for å opprette et hurtigspor og gjøre at folk kommer raskt inn i utdanning. Så er det opp til både bedriftene, kommunene og undertegnede å bidra til at vi sørger for å ha arbeidsplasser klare som kan ta all den kompetansen i bruk, for vi trenger hele folket i arbeid, også ukrainerne som kommer.

Mímir Kristjánsson (R) [11:05:08]: Også mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsministeren – kanskje ikke overraskende.

For en stund tilbake var statsråden ute og tok et oppgjør med deler av venstresiden, som snakker for mye om nivået på ytelse. Jeg opplever at dette ikke har hatt ønsket effekt, for nå blir det snakk om nivået på ytelse. De laveste ytelsene i velferdsstaten i Norge er som følger: minstepensjon vanlig sats 217 000 kr, høy sats 257 000 kr, arbeidsavklaringspenger 236 000 kr – og dette er i året, ikke i måneden, hvis man skulle være i tvil. 155 000 kr for dem som er unge – det er under en tiendedel av en statsrådslønn, for å sammenligne. Uføre får 290 000 kr. Mener statsråden at disse satsene er til å leve av? Og hvis statsråden synes det er slitsomt å snakke for mye om det, holder det å svare ja eller nei.

Presidenten [11:06:08]: Presidenten vil gjerne bemerke at oppfølgingsspørsmål skal knyttes til hovedspørsmålet, men statsråden gis anledning til å svare.

Statsråd Tonje Brenna [11:06:18]: La meg starte med å si at hvis man skal resitere, er det en fordel å resitere hele uttalelsen, for det jeg sa, var at jeg mener at det er et problem for den politiske debatten at deler av venstresiden bruker for mye krefter på å snakke om nivået på ytelse uten også å snakke om hvordan vi kan få flere i arbeid.

Jeg mener at de to tingene unektelig henger sammen. At en del mennesker har det krevende i Norge nå og lever på ytelse som gjør det vanskelig, spesielt i en tid der prisene øker, er det ikke tvil om. Det betyr ikke at jeg ikke mener at vi også må kunne snakke om hvordan vi får flere i jobb. Vi tar på alvor de utfordringene folk står overfor. Derfor har vi økt barnetrygden – i to omganger – i løpet av dette året, vi har gitt mer til enslige forsørgere, vi har sørget for en bedre strømstøtteordning, vi har økt barnetilleggene på en rekke ytelse, vi har tatt vare på ferietillegget på dagpenger, vi har økt bostøtten, og vi har økt de veiledende satsene for sosialhjelp med mer enn 10 pst. Det kan ikke være en motsetning å snakke om arbeid og ytelse samtidig, og det må være mulig å ha to tanker i hodet på en gang.

Mímir Kristjánsson (R) [11:07:30]: Jeg er helt enig med statsråden i at det ikke kan være noe i veien for å snakke om ytelse og arbeid samtidig, og det opplever jeg at samtlige partier i Norge gjør. Men det må være en del av det å ha to tanker i hodet samtidig å kunne svare på et konkret spørsmål om ytelse. Det konkrete spørsmålet er: Mener regjeringen at de ytelsene som jeg leste opp nå, er til å leve av? Ingen av disse ytelsene er blitt økt i høstens statsbudsjett, og det til tross for at ikke bare Rødt og SV, men også Arbeiderpartiets landsmøte, LO og en hel rekke andre instanser har ment at disse ytelsene må opp, f.eks. for å bekjempe de voksende matkøene. Så en del av denne debatten som skal handle om både arbeid og ytelse, handler om ytelse. Da gjenstår fortsatt spørsmålet – det samme som sist: Er nivået på disse ytelsene til å leve av, sånn som regjeringen ser det?

Statsråd Tonje Brenna [11:08:23]: Det kunne vært fristende å starte med å stille spørsmål tilbake om representanten egentlig er interessert i å høre på svaret, for jeg opplever at hver eneste gang jeg blir stilt det spørsmålet, er det ut fra en slags forestilling om at det er et mål for undertegnede å holde ytelsene lavest mulig. Det er det ikke. Derfor understreker jeg også at det er en utfordring for mange nå, og spesielt for dem som lever på ytelse, og som i liten grad har mulighet til å påvirke sin egen inntekt. Derfor har denne regjeringen sørget for gode trygde- og pensjonsoppgjør, derfor har denne regjeringen sørget for at vi har økt barnetrygden i året vi legger bak oss, derfor har vi gitt mer til enslige forsørg-

ere, vi har økt barnetilleggene på en rekke ytelser, vi har økt bostøtten, og vi har økt de veiledende satsene for sosialhjelp med 10 pst. Det må være mulig å ta inn over seg de grep som er gjort, selv om det fortsatt er krevende for mange.

Allikevel er det sant, enten representanten liker det eller ikke, at veien ut av fattigdom for de aller fleste mennesker er arbeid. Derfor kommer jeg til å fortsette å understreke at vi må få flere med i arbeidslivet, både av hensyn til den enkelte og av hensyn til oss som samfunn.

Presidenten [11:09:26]: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:09:46]: Mitt spørsmål går, ikke overraskende, til forsvarsministeren.

I redegjørelsen om viktige EU- og EØS-saker i går omtalte utenriksministeren EUs program for sikker rombasert kommunikasjon, Secure Connectivity, der IRIS² er en vesentlig del. Kort oppsummert skal dette programmet sørge for trygg kommunikasjon og dataoverføring mellom EUs medlemsland uten å være prisgitt andre land eller kommersielle aktører. I den kraftig forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i, er det veldig viktig å kunne kommunisere trygt, både mellom land og mellom lands forsvar, og med de landene vi samarbeider tett med i fred, krise og krig.

Utenriksministeren var i redegjørelsen helt tydelig på at EU, delvis som en konsekvens av global utvikling og globale utfordringer, nå fører en mye bredere, mer enhetlig, helhetlig og mye raskere politikktutforming enn tidligere. Det er noe Høyre har påpekt lenge. EU skiller nå også tydeligere på medlemmer og ikke-medlemmer, og for å få gjennomslag for norske interesser må vi være enda tidligere ute. Utenriksministeren var også klar på at EU i økende grad setter tydeligere grenser for ikke-medlemmer.

Da komiteen hadde budsjettøring i oktober, kom det fram en sterk bekymring for om Norge kommer til å kunne delta i Secure Connectivity. Det ligger jo utenfor rammene for EØS-avtalen, og vi må da framforhandle en særavtale med EU på dette feltet.

Selv om regjeringa mener at dialogen med EU er konstruktiv, har det heller ikke på dette feltet kommet i gang reelle forhandlinger. Det har det som kjent heller ikke gjort når det gjelder EUs forsterkede helseberedskap og norsk tilknytning der. I tillegg er det sånn at industritoget for rom- og forsvarsindustrien går nå, og det har allerede vært utlysninger hvor konsortier har fått melde inn bud og norske ikke har fått delta.

Spørsmålet er: Hva vil konsekvensene være for sikkerhet, beredskap og operativ evne av å stå utenfor EUs samarbeid her?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:11:49]: Det er et viktig spørsmål representanten her tar opp. Romdomenet blir viktigere også i militær sammenheng. I Norge har vi helhetlige verdikjeder knyttet til romvirksomhet, spaceområdet. Betydningen av det er noe av bakgrunnen for at regjeringen har lagt så stor vekt på å legge betydelig til rette for romsatsing på Andøya. Det ligger som et viktig forslag i budsjettet for neste år å styrke infrastrukturen, mulighetene til raskt å skyte opp satellitter fra Andøya også til militære formål. Det er ekstra behov knyttet til sikkerhet og beskyttelse for å kunne dekke det behovet, men det er en høy prioritet for regjeringen å legge til rette for det.

Når det gjelder EU og forsvarssamarbeid, har vi et tett samarbeid i dag på mange områder. Det siste initiativet vi har tatt i forbindelse med det, er knyttet til produksjonskapasitet for våpen og ammunisjon. ASAP og EDIRPA er områder innenfor mitt ansvarsområde hvor vi har innledet samarbeid med EU, som blir viktig. Så er jeg enig når det gjelder Secure Connectivity, at vi kommer i mål med det. Det er næringsministeren som har hovedansvaret på dette området, men jeg kan opplyse om at jeg for egen del i de kanalene jeg har, f.eks. mine forsvarsministerkollegaer i EU, har tatt opp det spørsmålet ved en rekke anledninger for å bidra til at vi best mulig når inn til EU, og at vi kommer i en god forhandlingsposisjon.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:13:34]: Jeg er fullt klar over at det er næringsministeren som har hovedansvaret her, men dette handler også om et stort og viktig tema for Forsvaret og for Forsvarets operative evne og å kunne ha sikker kommunikasjon. Det er flere aktører som både i høringer og i andre sammenhenger har pekt på at regjeringa har kommet altfor sent i gang, og de etterlyser høyere tempo, større engasjement fra regjeringa og også at samtaler og forhandlinger etter hvert løftes opp på politisk nivå. Så vet vi at Norges prosess kan ta tid. Det tar lang tid å lage særavtaler med EU, og så kommer det et valg til Europaparlamentet i juni neste år som betyr at ratifikasjon av en eventuell avtale sannsynligvis tidligst kan skje på høsten neste år. Spørsmålet mitt er da: Hva er regjeringas tidsperspektiv og strategi helt konkret for å komme i forhandlingsposisjon med EU umiddelbart, siden vi per nå har kun uformelle samtaler?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:14:30]: Hovedansvaret for det spørsmålet er det næringsministeren som har. Det jeg kan si for min del og på vegne av regjeringen, er at vi selvsagt ønsker å komme i mål så fort som mulig. Det er et viktig spørsmål, og det følges opp bredt fra regjeringen. For min egen del har jeg også tatt opp dette over lang tid med en rekke av mine kollegaer i EU.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:14:58]: NHO har også pekt på viktigheten av dette samarbeidet for norsk rom- og forsvarsindustri. Norge er helt i front på både teknologi og infrastruktur. Et eksempel på det er Andøya Spaceport. Der gjorde regjeringa Solberg store investeringer som man nå ser de gode resultatene av. Da saken om Secure Connectivity var oppe i den felles EØS-parlamentariskkomiteen i Strasbourg i oktober i fjor, ble usikkerheten løftet knyttet til om EU ville tillate at satellitter bare skytes opp fra EU-land. Det ville da ekskludere muligheten for Andøya med mindre man får det direkte inn i en bilateral avtale. For Norge vil det selvfølgelig være veldig viktig med tanke på den infrastrukturen og det kompetansemiljøet vi har på Andøya. Derfor vil jeg spørre forsvarsministeren: Hvordan jobber regjeringa konkret for at en tilknytningsavtale mellom EU og Norge inkluderer muligheter for bruk av Andøya Spaceport til satellittoppskyting?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:16:02]: En viktig forutsetning for bruk av Andøya Spaceport til militære formål er at vi faktisk investerer og legger til rette for det formålet. Derfor er det en høy prioritet i regjeringens forslag til statsbudsjett neste år. Det er foreslått investert 150 mill. kr og med tilsvarende beløp påfølgende år – altså 300 mill. kr – med en avtale vi har inngått med Andøya Spaceport for å legge til rette for fornuftig drift knyttet til bruken av Andøya Spaceports infrastruktur til militære formål. I tillegg er det viktige grep vi tar rundt Andøya som sådan knyttet til flyplassen og militær tilstedeværelse. Her har vi høyere ambisjoner enn forrige regjering når det gjelder Forsvarets virksomhet på Andøya, som er en forutsetning for at vi også skal kunne være attraktive for å legge til rette for militær bruk av space-infrastrukturen på Andøya.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:16:58]: Allerede i 2019 varslet den forrige regjeringa at vi ønsket å bruke Andøya til alliert mottak og la til rette for det. Det var en viktig side ved bruken av Andøya. Det var også en viktig side for oss å investere i teknologimiljøet på Andøya Space. Derfor investerte vi ca. 365 mill. kr i det. Jeg står igjen med spørsmål når jeg har hørt svarene. Jeg opplever at forsvarsministeren mener at dette er viktig, det er viktig at Norge får til en tilknytning, og det er viktig for Forsvaret, for vår operative evne og vår nasjonale sikkerhet. Selv om forsvarsministeren har samtaler både i EU og andre steder hvor han tar dette opp, er det store spørsmålet fortsatt om han da vil legge større vekt på dialogen med næringsministeren, som er den som har hovedansvaret, for at dette nå snart skal løsne. For det begynner å haste veldig hvis Norge skal få til en avtale som gjør at Norge blir en del av samarbeidet, og at

norsk rom- og forsvarsindustri kan få ta del i de mulighetene som ligger der.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:17:59]: Jeg mener at den forrige regjeringen hadde svært lave ambisjoner for Forsvaret når det gjelder Andøya. I neste års statsbudsjett foreslår Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen 0,5 mrd. kr i investeringer på Andøya, delvis knyttet til Andøya Space, delvis knyttet til utvikling av flyplassen og tilrettelegging for alliert mottak og også frigjøring av nødvendige areal på Andøya for at Andøya Space skal kunne utvikle seg. Vi trenger også, mener jeg, fast militært nærvær på Andøya. Det er viktig for at det skal være attraktivt for allierte fra EU-land og ikke minst fra USA å bruke Andøya til militære formål. Så er vi nødt til å vise at vi vil satse på Andøya. Det gjennomfører regjeringen en konkret politikk for. Vi har en aktiv oppfølging av prosessen i EU knyttet til Secure Connectivity, og forsvarsministeren gjør sin del av jobben for det.

Presidenten [11:18:57]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:19:00]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:19:03]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål nr. 2, fra representanten Helge André Njåstad til finansministeren, vil bli tatt opp av representanten Stig Atle Abrahamsen.

Spørsmål nr. 11, fra representanten Sofie Marhaug til olje- og energiministerens, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:19:27]: «Vi leser altfor ofte om bedriftseiere og formuende som flytter fra Norge på grunn av det de beskriver som vanskelige vilkår som favoriserer utenlandsk eierskap, og et skatteregime som gjør bedriftseiere til en belastning for bedriftene. Siden Støre-regjeringen tiltrådte, er formue og utbytteskatt blitt økt betraktelig, og skattebelastningen for norsk eierskap likeså.

Kan statsråden forklare hvorfor regjeringen fører en skatte- og avgiftspolitik som favoriserer utenlandsk eierskap, og som sørger for skatteflukt av formuende ut fra Norge?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:20:01]: Skatter og avgifter gjør det mulig å finansiere universelle og gode velferdsordninger, som er avgjørende for at Norge skal være et trygt og godt land å bo i. Vi vil også at skattepolitikken skal bidra til rettferdig fordeling og legge til rette for vekst, verdiskaping og godt miljø. Omfordeling er en viktig del av den norske modellen. Regjeringen vil at skatte- og avgiftspolitikken skal gi gode rammebetingelser for arbeid og verdiskaping i hele landet og for investeringer i nye virksomheter.

Vi gikk til valg på at skattesystemer skulle gjøres mer omfordelende. (Statsråden overleverer her manus til referenten og uttaler: Vi må ha litt respekt for dem som skriver referatet også.) I 2022 og 2023 har formuesskatten og utbytteskatten gått noe opp, mens skatt på lavere inntekter har gått ned.

Vi mener at det nå er et moderat skattenivå sammenliknet med andre land eller skattenivået bakover i tid. Beskatning av aksjeformue er lavere i 2023 enn den var da Stoltenberg II-regjeringen gikk av i 2013. Beskatningen av kapitalbeholdning i Norge er fortsatt relativt lav sammenliknet med andre land. Det skyldes at vi ikke har arveavgift i Norge, og at vi heldigvis har relativt lav beskatning av eiendom.

I forslaget til budsjett for 2024 fra regjeringen går skatten videre ned for dem med lavere inntekter. I revidert nasjonalbudsjett inneværende år satte vi også skatten ned for landets pensjonister. Vi foreslår ikke økninger i formuesskatt og utbytteskatt, og vi fjerner og trapper ned midlertidige skatter.

I tillegg reduserer vi formuesskatten for næringsdrivende i 2024 med 450 mill. kr ved at vi nedjusterer formuesverdien for næringseiendom utenfor de største byene.

Det kan være flere årsaker til at formuende personer velger å flytte til andre land, og skattemessige motiver vil kunne være et av dem. Også under forrige regjering var det slik at de aller rikeste ville fått lavere skatt hvis de valgte å flytte til land med svært lav beskatning av kapitalrike personer.

I spørsmålsstillingen fra representanten Nilsen påstås det at skattepolitikken favoriserer utenlandsk eierskap. Selv om vi hadde redusert skatt på formue og utbytte kraftig, vil det alltid finnes ett eller annet land som har enda lavere beskatning av personlige investorer. Når vi ønsker at skattesystemet i Norge skal være omfordelende, kan vi ikke samtidig vinne konkurransen om å ha lavest skatt for dem med høye aksjeinntekter og høyest formuer. Dette er den norske modellen og det norske fellesskapet.

Ulike skatter har forskjellige effekter for næringslivet. Det er først og fremst selskapsskatten som har betydning for selskapenes investeringer i Norge. Sammenlik-

net med andre land ligger satsen på 22 pst. på et normalt og moderat nivå. I Hurdalsplattformen slår vi fast at selskapsskatten ikke skal gå opp.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:22:54]: Jeg takker for svaret. Man må gjerne beholde skatteobjekter, folk og næringsliv, i Norge for å kunne beskatte dem. I slutten av oktober kunne vi lese at ferjerederiet Fjord1 ble solgt til det nederlandske infrastrukturfondet DIF og det franske atomkraftselskapet EDFs investeringsvirksomhet. Fjord1 har nesten halvparten av de norske ferjene, og tidligere er både Boreal, Norled og Torghatten allereide solgt ut av landet. I Dagens næringsliv er Per Sævik, eier av Fjord1, åpen om bakgrunnen for salget. Han mener han er tvunget til å selge grunnet økningen i formuesskatt de siste årene.

Effektiv utbytte- og formuesskatt er doblet etter at Støre-regjeringen tiltrådte. Utenlandske eiere som ikke betaler formuesskatt, vil ha tilgang på langt billigere kapital enn norske eiere som nå stiller med et betydelig handikap fordi en stor del av verdiskapingen må tas ut av virksomheten for å betale formuesskatt. Per Sævik ender intervjuet med å spørre: Hvordan skal dette ende? Det samme spør jeg statsråden: Hvordan skal denne utviklingen ende?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:23:57]: Det som er gledelig, er at når man ser på IMF's analyser og OECDs analyser, ser man at Norge ligger helt på topp når det gjelder investeringer i fastlandsbedrifter. Det er veldig bra at investeringer i Norge er veldig høye sammenliknet med veldig mange andre land. Det som også er veldig bra, er at ledigheten er lav, og at antallet ansatte i jobb er på et rekordhøyt nivå.

Når vi er i den dyrtiden som vi er, der kostnadene går opp for folk, er vi opptatt av at vi må gjøre skattegrep som spesielt treffer dem som har høye kostnader og dårlig inntekt. Derfor gir vi et skatteuttak til landets pensjonister, som vi mener er helt nødvendig og riktig. Vi endrer den skatteskjerpelsen som Fremskrittspartiet valgte å gjøre. De som bor på brakkerigg, kjører lastebil eller har den typen jobb, fikk en skatteskjerpelse fordi det ble sett på som en fordel at man bodde på brakke og fikk gratis mat. Vi mener det er feil, så vi har gjort litt andre prioriteringer. Vi har prioritert pensjonister litt mer, arbeidsfolk litt mer, og dem som har dårligere økonomi, og vi mener at det er en rett prioritering i Norge.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:24:59]: Den økonomiske politikken i Norge og den svake kronkursen fører til flere utenlandske kjøpere av norske selskaper og eiendom. Skattene er blitt uforutsigbare. Man har skatter med tilbakevirkende kraft, og man har nå en norsk krone som i beste fall krasjer. Den har falt med rundt

60 pst. de siste ti årene i forhold til våre handelspartners valuta. Til og med Talibans afghanske afghani har gått bedre enn norsk krone de siste årene. Vi ser nå at Goldman Sachs kjøper opp over 70 pst. av rederiet Frøy fra SalMar, og vi ser flere og flere situasjoner der norske selskaper havner i utenlandske hender.

Spørsmålet til slutt, som jeg allerede har stilt et par ganger, er: Hvorfor fører regjeringen, på Senterpartiets vakt, en finans-, skatte- og næringspolitikk som resulterer i at Norge selges på billigsalg til utenlandske investorer og norske eiere sendes på skatteflukt?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:25:59]: Noen ganger tror jeg at representanten har skrevet spørsmålene før han har hørt svaret. For det første er det ikke sånn at den norske andelen på Oslo Børs har gått vesentlig ned. Det varierer litt over tid, og hvis man ser over tid, er den ganske stabil. Det er et faktum. Hvis man ser investeringer i norske fastlandsbedrifter sammenliknet med andre land, ser man at norske fastlandsbedrifter ligger på et høyere nivå, ikke lavere. Hvis man ser på arbeidsledigheten i Norge, ser man at den er rekordlav. Når prisveksten blir så høy som den ble i fjor, er hovedbekymringen vår at vi skal gå inn i en periode med høy arbeidsledighet. Heldigvis er ledigheten lav.

Så til sammenlikningen mellom norsk økonomi og afghansk økonomi: Den tror jeg ikke representanten Nilsen selv synes er så veldig god, heller. Det er totalt ulike virkeligheter, det er en helt annen trygghet, en helt annen forutsigbarhet. Vi har prioritert pensjonister, barnefamilier, de som bor på brakke, de som pendler, arbeidsfolk rundt omkring i hele Norge, fordi vi er opptatt av vanlige folks hverdagsøkonomi, og vi mener det er rett at John Fredriksen skal betale mer i skatt, sånn som han gjorde i fjor.

Spørsmål 2

Presidenten [11:27:02]: Dette spørsmålet, fra representanten Helge André Njåstad til finansministeren, vil bli tatt opp av representanten Stig Atle Abrahamsen.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:27:19]: «Det er skremmende å se på», sier kommunedirektøren i Asker til Nettavisen 28. oktober om at kommunen taper inntekter fordi regjeringens skattepolitikk har bidratt til stor utflytting fra landet. Asker er ikke den eneste kommunen som berøres.

Har statsråden oversikt over hva utflyttingen har betydning for norske kommuner?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:27:52]: Jeg viser til mitt svar på spørsmål 1 i spørretimen fra representanten Marius Arion Nilsen, der regjeringens skattepolitikk drøftes.

Regjeringen gikk til valg på at skattesystemet skulle gjøres mer omfordelende. I 2022 og i 2023 har skatten på formue og utbytte gått noe opp, mens skatt på vanlige inntekter har gått ned. Også for landets pensjonister har skatten gått ned, for vi har vært opptatt av det. Dette har kommet vanlige folk til gode. Disse endringene påvirker kommunene, som får en del av skatteinntektene fra formuesskatten og en del fra skatten på alminnelig inntekt for personer. I forslag til statsbudsjett for 2023 foreslo regjeringen samlet sett skattereduksjoner både i inntektsskatten og i næringsbeskatningen, og vi reduserte skatten for landets pensjonister i revidert nasjonalbudsjett. Med regjeringens forslag for 2024 er den kommunale formuesskattesatsen 0,7 pst. Forslaget innebærer videre en kommunal skattøre på 10,95 pst. og en fylkeskommunal skattøre på 2,35 pst.

Departementet har ikke et godt grunnlag for å skille ut hvor mye enkeltkommuners skatteinntekter er endret som følge av endringene i formuesskatten og inntektsskatten for 2022 og 2023. Departementet har heller ikke grunnlag for å anslå hvor mye kommunenes skatteinntekter endres ved utflytting.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:29:07]: Jeg takker for at statsråden gir et svar, men jeg opplevde vel ikke at det var svar på det spørsmålet jeg stilte.

Det er ikke bare det at formuesskatten fører til at veldig mange rike nordmenn har flyttet til Sveits, som påvirker kommuneøkonomien med regjeringens skattepolitikk. Den såkalte lakseskatten skulle komme kommunene som har havbruksnæring, til gode. Det var uttalt og opplest. Kommunene var jo bekymret for næringstapet på verdiskaping hjemme, men ute i Kommune-Norge så vi i hvert fall fram til at vi skulle få inntektene fra denne skatten. Men når vi leser budsjettdokumenter ute i kommunene, ser vi at summen på grunnrenteskatt til kommunene er null. Hvordan henger dette sammen?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:30:12]: Anslaget for inntekt fra grunnrenteskatt på havbruk er ca. 5 mrd. kr, og 2 mrd. kr av de inntektene, altså fra det vi får inn gjennom konsesjonene og havbruksskatten, går til kommuner og fylkeskommuner langs kysten. Det er veldig bra. Det er 2 mrd. kr. Når vi da skal gjennomføre barnehageløftet, med helårseffekten, er det ca. 3 mrd. kr. Barnehageprisen blir da satt ned fra 3 000 kr til 1 500 kr i sentralitetsklasse 5 og 6, der veldig mange av laksekommunene ligger, og til 2 000 kr i resten av landet.

Så det regjeringen har gjort, er at vi har sagt at dette er en næring som har veldig høye overskudd, vi innfører en grunnrenteskatt, kommunene får mer, og landets barnefamilier får mer. Det mener vi var riktig. Fremskrittspartiet mente det var feil. Fremskrittspartiet mente også at det var feil å innføre særbeskatning på olje- og gassnæringen på midten på 1970-tallet. Heldigvis fikk ikke Fremskrittspartiet flertall for det, og det gjør jo at vi har en helt annen oljeformue og muligheten til å sikre landets pensjonister og sikre landets framtid.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:31:16]: Det viser at statsråden egentlig ikke har noe godt svar til kommunene, når man må tilbake til 1970-tallet for å finne noen argumenter mot Fremskrittspartiets politikk.

Da man kom med denne lakseskatten, opplevde vi det ute på kysten som en plyndring av den norske kysten og kystkommunene, og inntektene gikk til Oslo. Det er jo veldig gledelig at man har kunnet sette ned satsen på barnehage, men for kommunene ser man faktisk ingenting igjen i budsjettet på grunnrenteskatten, og det går ut over tjenestetilbudet ute i kommunene. Så man har både mistet den verdiskapingen som hadde kommet uten denne lakseskatten, og kommunene har nå mistet sine inntekter. Hvordan skal vi kunne bygge på dette?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:32:21]: Det er ikke riktig. Kommunene og fylkene får 2 mrd. kr på grunn av de skattegrepene man gjør overfor norsk havbruksnæring. Landets barnefamilier får 3 mrd. kr, og de bor i en kommune, og barnehageprisen går enda mer ned i sentralitetsklasse 5 og 6. Det er en politisk prioritering, og det å bruke ordet «plyndring» er helt grunnleggende feil. Dette er en del av det norske spleiselaget. Når det gjelder f.eks. det at Mowi må betale mer skatt, er det riktig at de må bidra mer tilbake til fellesskapet. Så har vi lagt bunnfradraget, som gjør at mange av de små og mellomstore oppdrettsselskapene blir skjermet gjennom bunnfradraget, og vi har også gjort en endring i formuesskatten som gjør at de får et lavere formuesskattegrunnlag.

Det er bra at barnehageprisene går ned i Norge neste år. Det er en politisk prioritering, og det er bra at kystkommunene og kystfylkene får 2 mrd. kr. Det hadde de ikke fått om Fremskrittspartiet hadde styrt.

Spørsmål 3

Mimir Kristjánsson (R) [11:33:42]: «Det nærmer seg jul, noe som ikke minst er synlig utenfor Stortinget, hvor det er rigget opp både julemarked og pariserhjul. Men ikke alle gleder seg. Tall fra Frelsesarmeen viser at én av fem nordmenn vurderer å avlyse hele eller deler av jula. De har rett og slett ikke råd til julefeiring. I fjor ble det tatt flere grep for å redde jula. Det gjaldt både millioner til frivilligheten og ekstraordinær utbetaling av sosialhjelp.

Kan vi vente oss lignende grep i år, og er det håp om at pengene kommer før tredje søndag i advent?»

Statsråd Tonje Brenna [11:34:36]: Vår velferdsstat skal virke hver eneste dag hele året enten det er jul, bursdag, id eller andre høytider. Alle som har behov for hjelp, kan henvende seg til Nav-kontoret, legge fram sin sak og få hjelp og veiledning.

For dem som ikke selv kan sørge for sitt livsopphold, fungerer sosialhjelpen som et sikkerhetsnett. For sosialhjelpen er det ikke faste satser for hva man har krav på. Nav-kontoret har både rett og plikt til å utøve skjønn ved vurderingen av hva som utgjør et forsvarlig livsopphold. Stønaden skal utmåles med bakgrunn i den enkeltes faktiske behov. Det skal gjøres konkrete og individuelle vurderinger av hva enkeltmennesker og familier trenger.

Utgifter knyttet til spesielle begivenheter og høytider skal inngå som en del av den økonomiske sosialhjelpen hvis en konkret vurdering av personens situasjon tilsier det. Mottakere av økonomisk stønad skal selvfølgelig også ha anledning til å feire begivenheter som jul eller andre merkedager knyttet til religion eller kultur. Det skal i disse vurderingene tas spesielt hensyn til barn og unges behov.

Det sosialhjelpen derimot ikke har som formål, er å gi generelle tillegg knyttet til spesifikke situasjoner. Den skal tvert imot vurderes ut fra hva den enkelte trenger. Det gjelder også knyttet til feiring av høytider. Og det gjelder både for dem som feirer jul i desember, og for dem som feirer høytider på andre tidspunkter i året.

Det er kommunene som har ansvar for å forvalte sosialtjenesteloven. Jeg som statsråd verken kan eller vil instruere kommunene i hva de skal utbetale i forbindelse med slike høytider. Men jeg har tillit til at kommunene vil utvise godt skjønn også inn mot jul og julefeiring.

Det er tøft for mange nå, både for dem som klarer seg bra, men er bekymret, for dem som har fått det enda vanskeligere, og for dem som har fått det veldig vanskelig. Derfor har regjeringen tatt grep gjennom året ved å øke barnetrygden, vi har gitt gi mer til enslige forsørgere, vi har tatt kraftfulle grep for å få ned prisene på barnehage og SFO, noe som betyr mye for mange, vi har økt bar-

netilleggene i flere av ytelsene, vi har økt bostøtten og strømstøtten, og vi har økt de veiledende satsene for sosialhjelp.

Jeg tror vi må ta inn over oss at en måte å uttrykke tillit til vår velferdsstat på er å stå fast på at den må virke hele året. Da mener jeg at de budsjettene vi legger fram, må kunne fungere hele året, og vi må legge til grunn at kommunene gjør den jobben de skal gjøre, nemlig å vurdere hver enkelt situasjon når de utmåler sosialhjelp idet folk henvender seg til Nav.

Mímir Kristjánsson (R) [11:37:16]: Jeg er i teorien enig i mange av de prinsippene, men det er noe med virkeligheten vi ser i praksis. Alle de grepene regjeringen har tatt, har vi støttet og kan vi bejuble, men det har åpenbart ikke vært nok, for situasjonen her og nå er at én av fem familier sier at de må avlyse hele eller deler av julen. Situasjonen nå er at frivillige organisasjoner over hele landet forteller oss om sprengt kapasitet, de har aldri hatt så stor pågang. Det er familier som trenger mat og klær, det er familier som ikke får det til å gå rundt selv om de skulle være i full jobb, og det er svært mange som allerede har vært innom Nav-systemet. Enkelte forteller til og med at de opplever at Nav nærmest henviser dem videre til frivilligheten fordi Nav ikke har mulighet til eller kan ta grep for å hjelpe dem.

Jeg er enig med statsråden i at velferdsstaten skal virke hele året. Det er derfor vi også vil øke minsteytelsene hele året. I fjor var man til slutt så å si nødt til å utbetale en julestøtte. Hva er grunnen til at det ser ut til å være mindre behov for det i år, sånn som statsråden svarer?

Statsråd Tonje Brenna [11:38:22]: Det vet representanten Kristjánsson utmerket godt, det er at det forhandles om budsjett i Stortinget. Ut fra det resonnementet representanten framfører, skulle en tro han mente at det ikke var noen som hadde det vanskelig i mai, f.eks. – det var det. Folk har det krevende nå rett og slett fordi ting blir dyrere, og situasjonen har blitt vanskeligere for flere. Derfor mener jeg det er en bra ting at Nav har et samarbeid med frivilligheten; man løser litt ulike deler av det folk har behov for i fellesskap. Derfor er det bra at vi har forutsigbarhet i hva som blir utbetalt over ytelsene, og ikke spontant legger til eller trekker fra enkeltsummer på de betalingene folk får, og derfor er det bra at sosialhjelpen gjennom de lokale Nav-kontorene skal utmåles med hensyn til barn og unge. De skal ta høyde for høytider, og de skal bidra ekstra i situasjoner som tilsier det. Det er jeg opptatt av at vi skal gjøre også i fortsettelsen. Derfor får representanten sammen med veldig mange andre vente til budsjettforhandlingene er ferdig før jul, men velferdssystemet vårt skal kunne fungere hele året.

Mímir Kristjánsson (R) [11:39:27]: Denne representanten har aldri vært imot å styrke velferden verken i januar, februar, mars, april, mai eller noen annen måned i året. Tvert imot har det vært et mas fra undertegnede representant hele året igjennom om å gi ulike økninger til disse gruppene i Nav-systemet. Det tror jeg statsråden egentlig vet inderlig godt.

Spørsmålet er: Hvorfor er regjeringen tilsynelatende ikke villig til å vurdere det man gjorde i fjor? Statsråden ber en om å vente på budsjettet, men i fjor kom faktisk den ekstraordinære pakken til frivilligheten fra regjeringen før budsjettenigheten med SV den 29. november. I fjor kom den ekstra tusenlappen heller ikke i budsjettenigheten, men i det salderte budsjettet mot slutten. Det som er problemet med å vente så lenge, er jo at hvis disse familiene skal få trygghet før jul, så er utbetalinger som i fjor, mellom 19. og 22. desember, litt i seneste laget, for dette er ikke akkurat folk som har råd til å legge ut. Så spørsmålet er om ikke julen burde starte i oktober også i velferdsstaten, ikke bare i butikkhyllene.

Statsråd Tonje Brenna [11:40:30]: Hvis vi skal bruke bilder på den måten med tanke på når julen starter, vil jeg si at med utgangspunkt i hvilke ytelser som er økt, og særlig hvilken støtte som er gitt til barnefamilier, har det vært jevnt og trutt med jul i år – selv om julen har vært vanskelig også på andre tider av året enn akkurat i desember. For la meg understreke det: Det er krevende nå.

Samtidig har regjeringen tatt grep. Vi har økt barnestrygden i to omganger, og vi har sørget for å få ned prisene på SFO og barnehage. Det betyr mye for barnefamilier. Vi har økt barnetilleggene i en rekke ytelser, vi har fått på plass en bedre bostøtteordning, vi har en omfattende strømstøtteordning, og vi har økt de veiledende satsene for sosialhjelp. Én ting er å mene at vi burde gjøre mer fra regjeringens side, en annen ting er å undersøke og nærmest skrive ut av historien at det allerede er tatt en hel del grep gjennom det året vi er i ferd med å legge bak oss. Vi tar disse utfordringene på alvor og har derfor tatt en rekke grep gjennom det året vi går mot slutten av.

Spørsmål 4

Tobias Drevland Lund (R) [11:41:45]: «Statsråden har til NRK sagt at regjeringen øker bevilgningene til omsorgssentrene som har ansvar for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

Kan statsråden utdype mer i detalj hva hun og hennes departement har gjort for å forhindre at enslige mindreårige asylsøkere forsvinner på hennes vakt?»

Statsråd Kjersti Toppe [11:42:09]: Som representanten peikar på, foreslår regjeringa i statsbudsjettet for 2024 å auka løyvingane til omsorgssenter for einslege mindreårige asylsøklarar. Posten vert auka med 345 mill. kr samanlikna med saldert budsjett for 2023. Størstedelen av denne aukinga er grunnlagt i at det er forventet behov for fleire plassar på grunn av at det er fleire som kjem, men aukinga vil òg gå til auka bemanning i dei statlege omsorgssentera for å vareta barna betre, særleg dei med samansette behov.

For løyvingar til drift i 2024 ligg det til grunn ein kostnad per plass på i overkant av 3 mill. kr. Før revidert nasjonalbudsjett i fjor var denne einingskostnaden på 2,3 mill. kr. Det er ei auking, og den satsen har faktisk ikkje vore auka sidan 2010. Det tenkte eg var veldig viktig å få på plass, for skal vi betre klara å oppdaga når det kan vera ein risiko for at barn vil kunna forsvinna, eller at det kan skje uheldige ting, og gjera det enklare å førebyggja at det skjer, er denne einingskostnaden og betre bemanning viktig og eit førebyggjande tiltak.

Det er kjent at totalt 26 barn har forsvunne frå omsorgssenter i perioden fra 2013 til 2023. Fleire av dei har kome til rette, nokre har kjend opphaldsplass, men det er òg registrert saker der ein ikkje veit kvar dei mindreårige er. Eg er veldig bekymra for dei ungane og synest sakene er svært urovekkjande. Eg vil følgja opp og sikra at vi gjer meir for å førebyggja at barn forsvinn frå omsorgssentera, og skjerpa rutinane når det skjer, slik at vi beskyttar barna og sikrar at dei har det trygt der dei er.

I september i år vart rutinen for når barn forlèt omsorgssenteret utan løyve eller utan å koma tilbake etter fråvær, oppdatert og innskjerpa. Den rutinen er viktig for korleis alle omsorgssenter no skal jobba når det skjer ei forsvinning. For eksempel vart fristen for kva tid ein skal melda til politiet, innskjerpa – frå 24 timar til 2 timar. Vi har òg sendt brev til alle kommunar om å vera skjerpa på at dei som er nærast barn og unge, òg kan identifisera og følgja opp om det er mistanke om at det skjer uheldige ting. Barnevernslova gjeld for alle barn uansett, anten ein er asylsøklar eller er formelt busett i ein kommune.

Tobias Drevland Lund (R) [11:45:11]: Jeg takker for svaret.

I går kunne vi lese på NRK at 137 barn bor sammen med såkalt ukjente voksne på asylmottak med lite tilsyn. Overgrep kan enkelt gå under radaren, frykter UDI og de som driver mottakene. På mottak får følgepersonen stå for den daglige omsorgen uten at det blir undersøkt av barnevernet. Det er verdt å minne om at dette er til forskjell fra norske barn, der det er strengere kontroller.

NOAS reagerer, og Jon Ole Martinsen, som er talsperson i NOAS, sier at barns rettigheter og behov for omsorg og trygghet ikke blir ivaretatt. Han sier videre:

«At mottaket har så lite kontakt med barna de har omsorgsansvar for, er alarmerende.»

Tenker statsråden at barnevernet kunne vært med på å ivareta de mindreårige asylsøkerne som bor sammen med de såkalt ukjente følgepersonene, i større grad enn i dag?

Statsråd Kjersti Toppe [11:46:06]: Eg har òg lese den artikkelen, og det er urovekkjande når det kjem fram at barn ikkje får ei forsvarleg oppfølging, og at det er ein risiko for at barn ikkje har det vernet som dei absolutt skal ha når dei kjem til Noreg.

Det er ein kjend debatt her i denne salen om barnevernet skal ta over ansvaret òg for dei mindreårige einslege som er over 15 år. Det er klart at det er ei moglegheit, og eg synest det er ein viktig debatt. Til no har det ikkje vore politisk fleirtal for det. Det må òg greiast ut dersom det skal skje. Eg tenkjer det er vel så viktig her og no, når vi har dette systemet med at dei over 15 år er i mottak, at vi gjer endå meir for å sikra at det er god oppfølging av dei barna der dei er.

Tobias Drevland Lund (R) [11:47:09]: Statsråden kom meg litt i forkjøpet, for det var det jeg skulle spørre om i neste spørsmål. Dette understreker nemlig en del av selve problemet, at det kunstige skillet mellom enslige mindreårige asylsøkere under 15 år og de mellom 15 og 18 år finnes.

Senest i sommer forsvant en ung jente fra et asylmottak som ligger under omsorgsansvaret til UDI, og FN har flere ganger kritisert Norge for å ha dårligere omsorgstilbud for de eldste asylbarna. Både Norges institusjon for menneskerettigheter, NIM, og Barneombudet har tatt til orde for at enslige mindreårige asylsøkere, også de som er mellom 15 og 18 år, bør være under barnevernets omsorgsansvar, med andre ord under ansvaret til dem som tross alt har størst barnefaglig kompetanse, nemlig barnevernet. Så mitt spørsmål til statsråden, og hun var jo litt inne på det, er: Tenker statsråden at det kan være hensiktsmessig å ha en ordentlig utredning av hvorvidt man burde overføre ansvaret for alle mindreårige asylsøkere fra UDI til barnevernet?

Statsråd Kjersti Toppe [11:48:10]: Eg tenkjer at det i alle fall er grunn til å gå gjennom korleis tilbodet til einslege mindreårige er, og eg tar på alvor den kritikken som kjem både frå tenestetilsyn i Noreg og frå t.d. FNs barnekomité, som stiller kritiske spørsmål ved om vi har eit godt nok tilbod til dei over 15 år. Eg er open for det.

Eg vil òg seia at barn treng ein annan type oppfølging jo yngre dei er, og når dei er over 15 år, har dei kanskje andre behov for oppfølging. Eg seier ikkje at det automatisk er diskriminering eller feil, men det er klart at

det skal vera trygt og forsvarleg, uavhengig, tenkjer eg, av om dei er under omsorga til barnevernet eller i eit asylmottak. Dette er barn vi skal ta vare på uansett.

Spørsmål 5

Frank Edvard Sve (FrP) [11:49:26]: «Tidlegare i 2023 hevda samferdselsministeren at regjeringa leverte på vegvedlikehald. Nå opplever vi eit totalt løftebrot frå regjeringa ved at vegvedlikehaldet blir kutta med heile 400 mill. kr i ein situasjon der talet på drepne i trafikken per september fortset å auke til eit svært høgt nivå. Så langt i år er 100 menneske drepne på norske vegar.

Meiner statsråden at det er klokt å kutte i vegvedlikehaldet når dødstala på norske vegar stig?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:50:02]: Jeg legger til grunn at representanten med kutt på 400 mill. kr i vei-vedlikehold sikter til regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024. Jeg får for ordens skyld vise til at budsjettet for tiden er til behandling i Stortinget, og at vi ikke skal starte budsjettdebatten her. Jeg begrenser meg derfor til å svare på vurderinger rundt forslaget til veivedlikehold.

La meg først si at økningen i antall drepte og hardt skadde på veiene våre i fjor og i år kommer etter mange år med jevn og betydelig nedgang. Denne endringen er selvfølgelig svært alvorlig, og jeg har derfor invitert de mest sentrale trafikksikkerhetsaktørene til et møte nå på fredag. Der vil Vegvesenet presentere sin ulykkesrapport for 2022 og orientere om situasjonen så langt i 2023. Deretter vil vi ha dialog med sentrale instanser og organisasjoner om utviklingen og mulige tiltak for å møte denne.

Trafikkulykker har som regel et sammensatt årsaksbilde, hvor det er mange ulike faktorer som medvirker til både at ulykken skjer, og hvor alvorlig den blir. Forhold ved vei og føre kan også være medvirkende elementer i dette bildet, men alvorlige trafikkkulykker skyldes i hovedsak fart, rus og førerfeil.

Regjeringen satser på å ta vare på veiene våre. For 2024 har vi foreslått å bevilge 9,7 mrd. kr til drift og vedlikehold av riksveier, som Statens vegvesen har ansvar for. Samlet sett er det satt av mer penger til drift og vedlikehold av riksveier i budsjettforslaget for 2024 enn det som ble bevilget i saldert budsjett for 2023. Bevilgningen har en anslått fordeling på 6,6 mrd. kr til drift og 3,1 mrd. kr til vedlikehold.

Midlene til vedlikehold er foreløpig ikke fordelt på enkeltprosjekter. Statens vegvesen vil framover gjøre en mer detaljert fordeling av vedlikeholdsmidlene. Etagen vil også gjennom året vurdere hvilke tiltak som er mest kritisk å gjennomføre. Om lag halvparten vil gå til lø-

pende vedlikehold, mens resten vil gå til bl.a. dekkelegging, tunneler og bruvedlikehold. Med budsjettforslaget anses det at vi reduserer vedlikeholdsetterslepet på riksveier med om lag 100 mill. kr i 2024.

Så er det sånn med politikk at det handler om å prioritere, og i 2024 vil vi prioritere noe mer midler til driftskontraktene fordi det ventes økte kostnader til nye driftskontrakter som er nødvendige for å holde veiene våre åpne.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:52:37]: Det er jo regjeringa sjølv som har skrive kva dei ønskjer å gjere i 2024, og nokon budsjettdebatt skal vi ikkje ta, men det er det regjeringa ønskjer å gjere, og når ein då vil kutte i vedlikehaldet, skriv ein i forslaget at vegvedlikehaldsetter-slepet vil auke til 1,2 mrd. kr.

Eg skal ikkje kome for mykje inn på vedlikehaldet knytt til vinter og beredskap, for det skal eg sørje for at statsråden får kome til Stortinget og svare på seinare i eit anna spørsmål, men det er både sommar- og vintervedlikehald det er snakk om, og vi ser at etterslepet aukar. Talet på ulykker stig, og ein ser at ca. 30 pst. av ulykkene skjer på grunn av vegdekke og -bane, og sikkert endå meir knytt til føre, som også ministeren var inne på. Korleis kan ein då møte ein situasjon der ulykkene faktisk aukar, ved å foreslå å gå ned på vedlikeholdsmidlar?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:53:36]: Jeg mener at vi samlet sett fra regjeringens side har levert et balansert samferdselsbudsjett og et godt balansert veibudsjett i forslaget til statsbudsjett for 2024. At denne regjeringen prioriterer drift og vedlikehold, viste vi også gjennom revidert statsbudsjett i år, hvor vi styrket budsjettet med til sammen 1,2 mrd. kr utover den styrkingen som allerede lå inne i det opprinnelige budsjettet, slik at vi fikk en rekordhøy satsing på drift og vedlikehold av riksveiene i 2023.

Med det vi gjorde på drifts- og vedlikeholdssiden pluss investeringsposten for inneværende års budsjett, regner vi med at vedlikeholdsetterslepet kan reduseres med om lag 1 mrd. kr i år – pluss at vi med det statsbudsjettet vi har lagt fram, ligger an til å redusere vedlikeholdsetterslepet med 100 mill. kr. Man må også ta med seg helheten i det som står i statsbudsjettet, når man kommer med vurderinger av det vi har foreslått.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:54:31]: Det står noko heilt anna i framlegget til statsbudsjett frå regjeringa, nemleg at etterslepet vil auke med 1,2 mrd. kr. Det er heller ikkje roande at forslaget til tilskot eller overføringar til fylkeskommunane som er lagt inn i statsbudsjettet, medfører at ein faktisk får realnedgang i budsjetta til fylka. 50 pst. av dødsulykkene og dei alvorlege ulykkene er på fylkesvegar, og når dei fleste fylke – og fylkes-

kommunar – har eit større antal kilometer med fylkesveg enn med riksveg, vil jo det medføre at fylka vil få endå mindre moglegheit til å vedlikehalde og sørgje for færre drepne og færre ulykker på fylkesvegane. Så korleis heng det i hop at ein satsar på vedlikehald og vegbygging, når ein faktisk byggjer ned moglegheitene for kva fylkeskommunane kan gjere i fylka, gjennom at regjeringa føreslår eit budsjett som t.d. for Møre og Romsdal kuttar 1 pst. i forhold til 2023?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:55:34]: Representanten Sve og jeg har hatt en runde om dette tidligere. Denne regjeringen har styrket fylkeskommunenes økonomi ved flere anledninger, og representanten Sve har vært med på å foreslå kutt i fylkeskommunenes økonomi. Det siste blir det i hvert fall ikke mer vedlikeholdsmidler i fylkeskommunene av.

Når det gjelder hvordan vi beregner vedlikeholdsetterslep, må man ta med hele bildet. I tillegg til de direkte midlene på statsbudsjettet, på post, som går til drift og vedlikehold, har vi OPS-prosjekter, tunneloppgradering i OPS-prosjekter, enkelte mindre investeringstiltak og tunneloppgraderinger på post 30 på riksvei-investeringer. Samlet sett når vi beregner vedlikeholdsetterslepet, med all ressursbruken som jeg nå viste til, blir vedlikeholdsetterslepet på riksveiene redusert med om lag 100 mill. kr neste år med det statsbudsjettet som vi har foreslått for Stortinget.

Spørsmål 6

Mona Fagerås (SV) [11:56:41]: «I likhet med et samla Lofoten er jeg redd. Ingen forsøk på å forklare de lokale forholdene, med brua og flyplassen som blir stengt, og ingen av historiene fra pasienter og fagfolk har nådd fram: Nordlandssykehuset Lofoten foreslås nedgradert til distriktsmedisinsk senter. Støtter statsråden denne vurderingen, og hva synes statsråden om de tidligere konklusjonene vedtatt av Helse Nord: Lofotens geografiske og værmessige forhold skaper utfordringer med å transportere pasienter og gjør at der må være muligheter for akuttkirurgiske tiltak?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:57:41]: I likhet med representanten Fagerås er jeg opptatt av befolkningen i hele Nord-Norge, inkludert dem som bor og oppholder seg i Lofoten, og at de skal ha tilgang på gode spesialisthelsetjenester når de har behov for det.

I Helse Nord har utfordringene knyttet til rekruttering av nødvendig helsepersonell tiltatt. Kostnadskrevende og uønskede avbøtende tiltak, som innleie og overtid, har økt. I tillegg skjer det store endringer i demografien, og det vil i framtiden gjøre det krevende å til-

by forsvarlige helsetjenester innenfor dagens funksjons- og oppgavedeling i hele regionen. Det er nå ett år siden jeg ga Helse Nord oppdraget om å se på funksjons- og oppgavedeling mellom sykehusene i regionen. Det er viktig at denne prosessen gjennomføres for å sikre et godt og trygt sykehustilbud i nord i framtiden, og at landsdelen har evne til å utdanne de spesialistene de trenger.

Det skal ikke tas noen beslutninger om dette uten at det er gjort grundige vurderinger. Arbeidet i Helse Nord skjer på bakgrunn av et oppdrag, og det er nå i prosess. Fem arbeidsgrupper leverte i går sitt arbeid til Helse Nord. Styret i Helse Nord skal etter planen behandle saken i desember, før det sendes på en åpen og bred høring. Her skal alle få si det de mener. Så skal styret endelig behandle saken i april, før den sendes til meg, sånn at jeg kan vurdere dette mot det oppdraget jeg ga i fjor.

Mangel på fagfolk og medisinsk utvikling, og ikke minst den demografiske utviklingen, krever endringer i hvordan Helse Nord planlegger omfang og innhold i sin virksomhet. På den måten kan de i framtiden oppfylle lovkrav gitt av denne sal og sørge for at befolkningen har den samme kvaliteten i tjenestene som resten av landet opplever.

Jeg kan ikke forskuttere hvilke endringer styret i Helse Nord vedtar og anbefaler meg i april. Det er derfor ikke riktig av meg å kommentere de alternativer som styret eventuelt skal vurdere fram mot et vedtak.

Mona Fagerås (SV) [12:00:18]: Lederen på kirurgisk sengepost på sykehuset på Gravdal sier at hennes avdeling har minst sykefravær i hele Helse Nord. I år har de måttet ty til vikar for første gang siden 2011. Vi sliter ikke med rekruttering i merkevaren Lofoten – vi har befolkningsvekst – likevel er det akkurat dette sykehuset som skal sløyas. Et sted uten rekrutteringsproblemer skal ta ansvar for problemet. Skal vi få flere unge til å bosette seg i nord, trenger vi trygghet. Jeg har selv opplevd at mitt barns liv ble reddet med akutt keisersnitt på sykehuset på Gravdal.

Den pågående strukturprosessen tar ikke høyde for de samfunnsmessige konsekvensene av endringer i sykehusstrukturen. Spørsmålet om nedleggelse av sykehus er større enn Helse Nord – bosettingsmønster og sikkerhetspolitiske tiltak i nord.

Vil dette være med i den endelige konklusjonen, eller er det kun Helse Nord utredning som legges til grunn?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:01:25]: Denne prosessen vil gå sin gang med høringsrunder, og alle syn vil komme til uttrykk før jeg får Helse Nord anbefaling i april neste år. Jeg vil oppfordre SV til å gi sine innspill i prosessen. Jeg slutter meg til det som administrerende

direktør i Helse Nord, Marit Lind, har uttalt: Hvilke endringer som vil komme, er det for tidlig å si.

Befolkningen i Nord-Norge skal være trygg på at de også i framtiden skal få den helsehjelpen de trenger, både den som er akutt, og den som er planlagt.

Mona Fagerås (SV) [12:02:08]: Et felles ønske fra Nord-Norge er at det er Stortinget som skal behandle disse spørsmålene. Det hevdes med rette at et styre ikke kan legge ned et sykehus kun ut fra økonomiske kalkuleringer og uten at hele bildet er med. Jeg legger merke til at mindretallet i arbeidsgruppen peker på flere svakheter i utredningen. De mener det har vært vanskelig å gjennomføre en utredning på så kort tid. Dette handler om et tilbud som skal dekke 113 000 km² og 80 kommuner. De mener det er gjort for lite for å sikre arbeidsforholdene, og at man risikerer å skape mindre attraktive arbeidsplasser både på sykehus som gjøres om til DMS, distriktsmedisinske senter, og på sykehus som mister kirurgisk akuttberedskap.

I dag har SV lagt fram et representantforslag om å sikre at endringene i sykehusforvaltningen i nord blir behandlet i Stortinget. Støtter ministeren det?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:03:14]: Hvordan vi styrer sykehusene våre, er rammet inn i lover som er vedtatt av Stortinget. Stortinget har gjennom lov gitt Helse Nord ansvaret for hele spesialisthelsetjenesten i de tre nordlige fylkene. Det betyr at Helse Nord har et ansvar for å ivareta innbyggerne. Det betyr også at jeg, som gir oppdrag til Helse Nord, og som svarer overfor Stortinget med mitt konstitusjonelle ansvar, er satt til å ivareta det av Stortinget. Hvis SV ønsker å endre på det, må Stortinget ta stilling til SVs forslag. Hvis Stortinget vil ta over ansvaret for spesialisthelsetjenesten i nord, er det noe som Stortinget må ta stilling til. Det legger jeg meg ikke borti.

Spørsmål 7

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:04:32]: «Det er snart eit år sidan NRK avslørte at 432 born og unge som kom hit til Noreg som einslege mindreårige asylsøkarar, har forsvunne utan ein skikkeleg innsats for å finne dei. Justis- og beredskapsministeren lova å ta tak i dette og skjerpe rutinane.

Kva har statsråden gjort i løpet av dette året for at desse borna blir funne?»

Statsråd Emilie Mehl [12:05:03]: Jeg vil si at det er blitt gjort ganske mye det siste året, og det er fint å kunne gi en oppdatering om det arbeidet som pågår for å

styrke innsatsen knyttet til barn som forsvinner fra asylmottak.

Det har vist seg at politiets arbeid på området trenger forbedringer siden grunnleggende undersøkelser, oppfølging og dokumentasjon av opplysninger tidligere har manglet i flertallet av forsvinningssakene. Selv om vi ikke vet hva som konkret har skjedd med det store antallet mindreårige asylsøkere som forlot mottak for noen år siden, har vi fått en del ny kunnskap, bl.a. gjennom forskning og andre undersøkelser.

Generelt var det mange som forsvant når de nærmet seg 18 år, etter å ha fått avslag på en søknad om opphold eller kunnskap om at et avslag ville komme. I mange av sakene finner vi informasjon som tyder på at asylsøkeren har reist videre til et annet land for å søke om oppholdstillatelse. Tyskland og Frankrike er land som går igjen, og ansatte ved mottakene har enten selv eller via andre beboere fått informasjon om at vedkommende er i et annet land, ofte ved at det er en annen beboer som har kontakt med personen via sosiale medier.

For min del har det vært kjempeviktig det siste året å sikre at vi får en god framdrift i oppfølgingen av nye forsvinningssaker. Politidirektoratet har gjort flere tiltak det siste året, i tett dialog med departementet, og kommer også til å vurdere nye tiltak i tiden framover. Politidirektoratet tok i februar initiativ til en hurtigarbeidende arbeidsgruppe, som består av Politidirektoratet selv, Utlendingsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Barne-, ungdoms- og familieetaten. De har som formål at de skal oppdatere samhandlingsrutiner, finne ut hvor det eventuelt er mangler og sørge for at alle deler av apparatet etterlever de rutinene man har, og dem man eventuelt får på plass eller forbedrer.

Denne arbeidsgruppen har vært viktig, og de har også foreslått endring og spissing av rutiner for varsling til politiet. Det er bl.a. endringer som innebærer digital varsling fra mottak og omsorgssenter til politiet innen en fastsatt frist. De foreslår også et nytt digitalt meldeskjema som skal sørge for bedre og mer informasjon til politiet, og nå innføres det også digital samhandling mellom etatene dersom det kommer ny informasjon i saken etter at den første meldingen har gått.

Det har tidligere vært utfordrende for politiet å oppgi et eksakt antall savnetsaker som gjelder enslige mindreårige asylsøkere. Det skyldes bl.a. at det ikke har vært mulig å skille dem fra andre saker hvor man ser at mindreårige er registrert som savnet hos politiet, men der har Politidirektoratet i år innført nye og mer konkrete statistikkmetoder for disse sakene i systemene til politiet, og Riksadvokaten har gjentatte ganger også understreket behovet for prioritering og vurdering av iverksettelse av etterforskning.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:08:27]: Takk for svaret. Det er bra at det blir jobba med nye retningslinjer og ny praksis. Samtidig er det openbert at det er mykje som må gjerast med både samhandling, bemanning og for lite barnefagleg kompetanse. Det er ein grunn til at desse forsvinn, utover at dei berre finn på det.

Det som eg lurar på, er: Kva gjer regjeringa med å få heile praksisen rundt ungane til å fungere betre, og då særleg for desse som er under 18 år, som også er ei stor gruppe som forsvinn? Statsforvaltaren har i ein rapport nyleg sagt at det er stor fare for at barn kan oppleve omsorgssvikt, overgrep, alvorlege hendingar og forsvinning – det handlar ikkje berre om forsvinning. Kva gjer regjeringa for å ta ansvar for heilskapen her – ikkje berre lage ein tellekant for forsvinning, men sørgje for at forholda er slik at dei vil bli?

Statsråd Emilie Mehl [12:09:39]: Jeg vil si at flere av de tingene jeg tok opp i mitt første innlegg, er relevante. Det er veldig bra at det blir oppdaterte rutiner, bedre samhandling og nye verktøy for å kunne ha en effektiv kommunikasjon mellom dem som har noe med dette å gjøre i sakene. For enslige mindreårige asylsøkere generelt har vi bl.a. styrket barnefaglig kompetanse i mottak. Det er viktig for å kunne følge dem opp på en god måte. Vi har også fått på plass et tilsyn for enslige mindreårige asylsøkere, noe jeg mener er viktig å framheve.

Så tror jeg ikke det er helt korrekt å omtale denne gruppen som én ensartet gruppe når det gjelder årsaken til at man forsvinner, for det kan være veldig forskjellig. Noe kan være menneskehandelssaker, som representanten var inne på. Andre ganger kan det være at man ser at det kommer et avslag, og forlater mottaket før man eventuelt risikerer uttransportering.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:10:40]: Då er vi ved kjernen her: at ein må ha ei tettare oppfølging. Statsråden seier at ein har gjort noko for å styrkje den barnefaglege innsatsen også, og då lurar eg på: Meiner ministeren at det er sett av nok ressursar til at dei personane som har dette ansvaret, både i politiet og elles, faktisk kan møte behova til desse barna som er kjernen i dette? Og meiner ministeren at det som no ligg der, er etter barnekonvensjonen – at det er ei lik behandling av desse som av andre barn som manglar omsorgspersonar i Noreg?

Statsråd Emilie Mehl [12:11:20]: Vi befinner oss midt i den største flyktningkrisen i Europa i nyere tid. Denne situasjonen har gjort at ressursene i utlendingsforvaltningen generelt er blitt ekstraordinært økt, for vi har tatt imot over 67 000 ukrainere i tillegg til dem som kommer til oss fra andre land. Det har også gjort det viktig å styrke innsatsen knyttet til barn, for også fra

Ukraina kommer det enslige mindreårige asylsøkere og barn. Så på generelt grunnlag er jeg tilfreds med alt det arbeidet som er gjort det siste året, både på generelt grunnlag og knyttet til enslige mindreårige asylsøkere som gruppe spesielt. Det er imidlertid veldig viktig at vi følger dette tett opp også i det videre, og at politiet fortsetter å ha dette høyt prioritert, slik de har gjort nå gjennom det siste året.

Spørsmål 8

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:12:24]: «Når politiet i løpet av høsten skal revidere egne rutiner for håndtering av saker om savnede asylbarn, hvilke utfordringer mener statsråden det er viktig å adressere, og på hvilken måte skal dette gjøres?»

Statsråd Emilie Mehl [12:12:40]: For tiden sluttføres det et arbeid med å revidere retningslinjer for alle typer savnetsaker i Nasjonal faggruppe for etterforskningsledelse, som er en del av fagutviklingsapparatet i politiet. Det er en faggruppe som har innhentet forskning om, og også foretatt en gjennomgang av, noen enkeltsaker som gjelder savnede mindreårige asylsøkere. I arbeidet har de også vært i dialog med en forsker ved Politihøgskolen, som jobber med en rapport om politiets innsats i de aktuelle savnetsakene.

Det er bra at retningslinjene blir revidert, men det er bare ett av flere tiltak som nå må gjennomføres for at vi får en god og effektiv oppfølging av alle saker der mindreårige blir borte fra mottak.

Den gjennomgangen som faggruppen har gjort, viste at grunnleggende undersøkelser, oppfølging og dokumentasjon av opplysninger manglet i det store flertallet av saker hvor mindreårige asylsøkere har forsvunnet. Det mener jeg må være helt vesentlige utfordringer å håndtere når vi skal utarbeide nye retningslinjer og implementere dem.

Det er viktig at politiet raskt får beskjed om at en mindreårig asylsøker blir borte fra et mottak. Jeg var jo litt inne på dette også i mitt forrige spørsmål, men det pågår et arbeid i regi av Politidirektoratet for å sikre gode meldingsrutiner mellom politi og mottak, bl.a. knyttet til et nytt meldingsskjema som skal tas i bruk, og digital kommunikasjon som kan gjøre at prosessene går raskere.

Så må politiet i alle tilfeller hvor en person er savnet, vurdere om det er mulighet for at det kan ligge straffbare forhold bak forsvinningen. Hvis det er grunn til å tro at personen har forsvunnet på grunn av en kriminell handling, skal etterforskning settes i verk. Derfor må det raskt innhentes informasjon som gir politiet et best mu-

lig grunnlag for å vurdere hva slags savnetsak man står overfor, sånn at man kan gjøre den vurderingen.

Enslige mindreårige asylsøkere er en gruppe som har liten tilknytning til det norske samfunnet. Som oftest har de ikke tilknytning til kjente adresser, ikke bankkonto i en norsk bank eller telefon fra et norsk mobilselskap. De har få eller ingen nettverk som kan gi politiet informasjon om dem, f.eks. bakgrunn, planer, bevegelse eller kontakter, og det medfører ofte at det er et begrenset antall etterforskningskritt som det er aktuelt å utføre. Det ligger imidlertid an til at de nye retningslinjene vil understreke at politiet, når de skal hente inn informasjon, bør snakke med alle primærkilder, som f.eks. venner, bekjente og ansatte, folk de har hatt bekjentskap med, som har vært i direkte kontakt med vedkommende, både på mottaket og andre steder. Jeg forutsetter også at de nye retningslinjene kommer til å understreke nødvendigheten av å dokumentere alle undersøkelser som gjøres, hvilken informasjon som innhentes, og hvilke beslutninger som tas.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:15:46]: I oppsummeringsrapporten fra arbeidet med oppfølgingen av disse savnetsakene, som justisministeren også viser til, legges det i underkapitlet om politiets ansvar og myndighet stor vekt på presumpsjonen om at mindreårige sannsynligvis har forlatt frivillig. Jeg registrerer også at justisministeren i forrige svar brukte ordet «forlot». Etter mitt syn er det i utgangspunktet urimelig å hevde at et enslig barn skal kunne velge å ikke benytte seg av et botilbud eller reise fra et botilbud, særlig i de tilfellene der barnet er under 15 år.

Førsteamanuensis ved Politihøgskolen, Egil Olsvik, har etablert forskningsprosjektet SAMBA, som justisministeren også viste til, og han har analysert 49 av savnetsakene. Han ser at i fem av tilfellene har politiet ikke undersøkt disse sakene videre. Det kan være grunn til å anta at når dette gjelder for disse 49 sakene, vil det også gjelde for ytterligere saker. Mener statsråden at oppsummeringsrapporten samsvarer med våre forpliktelser etter barnekonvensjonen og Grunnloven §§ 104 og 102?

Statsråd Emilie Mehl [12:16:53]: Jeg legger til grunn at etatene våre og videre arbeid med denne saken kommer til å legge barnekonvensjonen til grunn.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:17:06]: Enslige mindreårige asylsøkere har krav på akkurat samme rettsvern som andre barn i Norge. I dette forslaget til revisjon av rutiner følger det flere nye plikter, som justisministeren også er inne på, for mottak og omsorgssentre, men det som ligger per nå, er at forslaget til rutiner

for politiet er at de skal vurdere den videre oppfølging av meldingen.

Riksadvokatens rundskriv fra 2004 om savnetsaker er tydelig i anbefalingene på notoritet i både innsamling og sikring av bevis, da man på et senere tidspunkt kan stå overfor en straffesak. Det er også sånn at de første døgnene er avgjørende, og at det kan være behov for å ta utgangspunkt i det verst tenkelige og iverksette etterforskningskritt ut fra dette.

Olsvik har i sin gjennomgang funnet at politiet kun i to av tilfellene har undersøkt eller møtt opp på stedet hvor barn forsvant fra. Det kan derfor synes nødvendig å presisere kravene fra Riksadvokatens rundskriv i retningslinjene til politiet. Er statsråden enig i at det er behov for å endre ordlyden i retningslinjene for å sikre at politiet i tilstrekkelig grad etterforsker disse sakene?

Statsråd Emilie Mehl [12:18:13]: Jeg tror ikke det er riktig at jeg skal mene noe om hvilken ordlyd som er i disse retningslinjene, men jeg kan jo gjenta det jeg sa i mitt første svar, at det er viktig. Det er etter det jeg vet sånn at de nye retningslinjene kommer til å understreke at politiet ved informasjonsinnhenting bør snakke med primærkilder, som venner, ansatte og bekjente av savnet, personer som har vært i direkte kontakt med vedkommende, både på mottak og andre steder. Jeg sa videre at det er viktig at nødvendigheten av å dokumentere alle undersøkelser som gjøres, informasjon som innhentes og beslutninger som tas, kommer tydelig fram, bl.a. på grunn av at disse personene gjerne har lite nettverk i Norge, og heller ikke har mobilabonnement med norsk mobiloperatør eller bankkontoinformasjon. Det er lite å gå etter, og da må dette være på plass.

Spørsmål 9

Roy Steffensen (FrP) [12:19:27]: «Resultatene fra Politiets innbyggerundersøkelse 2022 viser at Sør-Vest politidistrikt sammenlignet med andre politidistrikt har lav tillit hos innbyggerne, og at tilliten i regionen i tillegg har falt fra 82 pst. i 2017 til 59 pst. i 2022. Samtidig kan vi se at oppklaringsprosenten i distriktet er blitt redusert fra ca. 53 pst. i 2017 til 37,1 pst. i 2023.

Er statsråden bekymret for disse tallene og utviklingen, og hva vil statsråden gjøre for at politiet skal få høyere oppklaringsprosent og økt tillit?»

Statsråd Emilie Mehl [12:20:09]: Tilliten til politiet varierer noe fra politidistrikt til politidistrikt, men det overordnede hovedbildet er det samme, og det er at de fleste svarer at de har høy tillit til politiet. 69 pst. av befolkningen i Sør-Vest politidistrikt svarer at de har

svært eller ganske høy tillit til politiet – ikke 59 pst., som representanten oppgir – og gjennomsnittet for hele landet er 72 pst. Tallene i innbyggerundersøkelsen for 2022 er ikke sammenlignbare med undersøkelser som er gjort tidligere år, bl.a. fordi man har tatt i bruk nye metoder og nye spørsmål. Det er derfor heller ikke riktig å si at tilliten har sunket fra 82 pst. i 2017. 5 pst. av befolkningen i Sør-Vest politidistrikt oppgir at de har lavere tillit til politiet enn tidligere, og gjennomsnittet for hele landet er 4 pst.

Når det gjelder oppklaringsprosenten, ser vi at det er en negativ utvikling på landsbasis, og den er per andre tertial i 2023 noe under 43 pst., men der er det også store variasjoner i den totale saksporteføljen og mellom politidistriktene. For andre tertial i år er det f.eks. 59,2 pst. i Møre og Romsdal politidistrikt og 32,2 pst. i Oslo politidistrikt. Det er store forskjeller som kan forklares i stor grad med forskjellig kriminalitetsbilde i de ulike distriktene, ressurser, demografi og befolkningssammensetning. Jeg har ikke informasjon fra Sør-Vest politidistrikt som gjør at jeg kan kommentere tall derfra helt spesifikt.

Det er viktig å si noe om hvorfor oppklaringsprosenten kan ha gått ned, og hvorfor vi har den negative utviklingen, og det gjelder spesielt vinningslovbrudd og narkotikalovbrudd. De siste årene har det vært en økning i vinningskriminalitet, som er noe som tradisjonelt har hatt lav oppklaringsprosent, mens det samtidig har vært en markant reduksjon av anmeldte mindre alvorlige narkotikasaker, som tradisjonelt har en høy oppklaringsprosent. Samlet sett gir de to lovbruddskategoriene utslag for den totale oppklaringsprosenten, sånn at den er synkende.

Det er også en økning i antall økonomisaker med lav oppklaringsprosent, noe som er med på å påvirke den samlede prosenten negativt. Det gjelder primært ulike typer bedragerier, hvor sju av ti saker er lovbrudd som begås helt eller delvis digitalt.

For disse tre tingene vil jeg også si at når det gjelder narkotika, vurderer regjeringen om politiet bør få flere virkemidler i mindre alvorlige narkotikasaker. Det er viktig fordi vi må forebygge rusbruk blant barn og unge. Vi ønsker også å etablere et bedragerisenter under Økokrim, som forhåpentligvis kan bidra positivt for bedragerisakene.

Roy Steffensen (FrP) [12:23:06]: Selv om justisminneren ikke vil bruke de rapportene som foreligger, og mener at de ikke kan sammenlignes, er det de vi må forholde oss til, og der er det helt åpenbart at både tilliten til politiet har sunket, og oppklaringsprosenten har gått ned. Siden regjeringen tiltrådte, har vi advart om at regjeringen ikke prioriterer politiet nok, og at det foregår en nedbygging av politiet. Dette er en virkelighetsbe-

skrivelse som også blir støttet av Politiets Fellesforbund.

I sommer sendte jeg et skriftlig spørsmål til statsråden angående en rekke saker, som hærverk, innbruddsforsøk og innbrudd på Nord-Jæren, som ikke engang ble etterforsket. Senest i forrige uke kunne vi lese i Aftenbladet om en bil som ble utsatt for hærverk, hvor det finnes video av hendelsen og gjerningsmannen er identifisert, men saken blir altså henlagt. Mener statsråden at henleggelse i saker med videobevis og kjent gjerningsperson bidrar til økt eller svekket tillit?

Statsråd Emilie Mehl [12:24:04]: Jeg kan ikke gå inn og mene noe om vurderinger som er gjort av påtalemyndigheten eller politiet i de enkeltsakene.

Men jeg mener at vinningskriminalitet er alvorlig, og jeg synes det er et poeng at Fremskrittspartiet satt i regjering og hadde justisministeren i mange år i den forrige regjeringen. Da gjennomførte man en kjempestor politireform og argumenterte med at det var viktig å prioritere den nye kriminaliteten. Jeg sto her og argumenterte f.eks. for et tilstedeværende politi i hele landet som folk kan ha tillit til, bl.a. fordi det begås innbrudd og folk utsettes for vinningskriminalitet, som ifølge Fremskrittspartiet den gangen var noe man nærmest kunne se bort fra fordi verden hadde gått videre.

Jeg er veldig opptatt av at vi fortsatt tar dette på største alvor. Det er også noe av bakgrunnen for vårt mål om flere politifolk i hele landet og å styrke politidistriktene – selv om jeg vet at politiet er i en veldig krevende situasjon akkurat nå på grunn av bl.a. inflasjon og kostnadsvekst.

Roy Steffensen (FrP) [12:25:06]: Jeg hører justisministeren sier at hun er opptatt av at det skal være flere politifolk i hele landet. Sør-Vest politidistrikt er et av de distriktene som har hatt kraftigst nedgang i antall politiårsverk og i politidekning per 1 000 innbyggere siden regjeringen tiltrådte. I tillegg synker altså både oppklaringsprosenten og tilliten i befolkningen. Det har vært vekst, men det er i sivile stillinger, som f.eks. IT og innkjøp, og ikke i politiårsverk.

Fremskrittspartiet mener at det er regjeringens politikk som gjør at politiet ikke er i stand til å gjøre annet enn å henlegge saker, som jeg nettopp nevnte, på grunn av ressursmangel og nedbemanning. Fremskrittspartiet har gjennom våre alternative budsjetter hatt en større satsing på politiet enn statsbudsjettene til regjeringen. Vi mener at det åpenbare for å få bedre tillit og oppklaringsprosent er å ansette flere i politiet og sørge for at politiet er bedre i stand til å etterforske flere saker.

Hva vil statsråden gjøre for å snu trenden med nedbemanning og starte med oppbemanning av politiårsverk?

Statsråd Emilie Mehl [12:26:07]: Da Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering tok over styringen av politiet for to år siden, hadde Høyre og Fremskrittspartiet gjennomført en nærpolitireform som sentraliserte en god del ressurser inn fra politidistriktene. I tillegg hadde man gjennomført åtte år med avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt som rammet politietaten hardt. Vi gikk inn med en ambisjon om å snu den negative utviklingen som hadde vært, og så traff krigen i Ukraina oss ganske kort tid etterpå. Det gjorde at politibudsjettene ble enda trangere og veldig krevende, til tross for at vi har gitt store bevilgninger til politiet i alle de budsjettene vi har lagt fram, nå senest i budsjettet for 2024, hvor politiet prioriteres med 2 mrd. kr. Men det mener vi er riktig fordi beredskap og sikkerhet er noe av det viktigste vi kan bruke penger på nå. Vi ønsker å fortsette med å prioritere politiet og komme ut av det uføret som skyldes avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, nærpolitireformen og inflasjonen og kostnadsveksten som har kommet i kjølvannet av krigen i Ukraina.

Spørsmål 10

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:27:24]: «14. november kommer et titalls ordførere og næringsliv fra hele prisregion NO2 til Stortinget for møter på Stortinget og med regjeringen. Budskapet er tydelig, dagens strømpriser og prisforskjeller mellom Sørlandet og Øst- og Vestlandet er uakseptable, uholdbare og må tas tak i. Undertegnede har foreslått flere tiltak som kunne forbedret situasjonen, samt etterlyst handling fra regjeringen utallige ganger. Det svares med mer kraft, mer nett og mer enøk, men dette er langt fram.

Kommer regjeringen med løsninger som virker snarlig?»

Statsråd Terje Aasland [12:28:02]: Representanten legger et par premisser inn i spørsmålet som jeg er uenig i. Det er riktig at det er mer kraft, mer nett og mer energieffektivisering som vil sikre oss rikelig tilgang på ren og rimelig kraft, og det tror jeg representanten er enig i. Men det er jo ikke riktig at dette er regjeringens eneste svar. Ordførerne kom med fire tiltak, tiltak vi allerede gjennomfører – jeg understreker gjennomfører – og som har vært igangsatt for lenge siden. Vi har lagt fram en rekke tiltak for å avbøte situasjonen med de altfor høye strømprisene. På kort sikt har vi innført en svært viktig priskorrigerings i form av strømstøtten for husholdningene, som er forbedret og forlenget i flere omganger – nå dekker den 90 pst. av beløpet når spottprisen er over 70 øre per kWh, hver enkelttime. Vi har bedret fastprisregimet for næringslivet og brukt og bru-

ker flaskehalsinntekter på å holde nettleien nede. Vi har lagt fram en handlingsplan for energieffektivisering, noe som vil bidra til å bedre situasjonen, og vi har lagt til rette for bedre utnyttelse av eksisterende strømmnett.

Jeg forventer at Statnett og de andre nettselskapene gjør det de kan for å utnytte nettet best mulig, slik at vi får maksimal effekt og kapasitetsutnyttelse gjennom de ulike prisområdene, nettopp for å stabilisere prisene. Statnett og de andre nordiske systemoperatørene arbeider i tillegg med innføring av flytbasert markedskobling som metode for å fastsette handelskapasiteten i kraftmarkedet. Dette vil bidra til at eksisterende nett utnyttes bedre og dermed også jevner ut prisforskjellene noe. Ved flytbasert markedskobling blir flere handelsmuligheter tilgjengelig for markedet, og den fysiske nettkapasiteten kan utnyttes på en mer fleksibel og samfunnsøkonomisk rasjonell måte.

Målet er helt klart at prisforskjellene mellom regionene over tid ikke skal være for store. Vi jobber derfor hver dag for å få ned strømprisene og få på plass mer kraft, mer nett og mer energieffektiv bruk av kraften vår.

Vi skal følge opp strømprisutvalget. Utvalgets rapport gir ingen fasit, men det er en grundig og faktabasert beskrivelse av utviklingstrekk innenfor energifeltet framover. Utvalget har drøftet fordeler og ulemper ved ulike tiltak og viser bl.a. at enkelte tiltak som også representanten Nilsens parti har vært opptatt av, vil kunne ha konsekvenser for forsyningssikkerheten vår – og da i negativ forstand. Vi må også ta hensyn til det i denne vurderingen.

Rikelig tilgang på ren og rimelig strøm skal være et konkurransefortrinn i Norge, også på Sørlandet og Vestlandet. Vi jobber målrettet hver dag med det.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:30:46]: Jeg takker for svaret.

Det er godt å høre at det er tiltak på kort sikt man ser på, for det er et problem her og nå at vi har vedvarende høyere priser i NO2. De siste seks månedene har prisene i NO2 vært høyere enn i NO1 og NO5. I september var prisene i Oslo og Bergen 1,4 øre, mens de var 72 øre i NO2. Vanligvis er det ikke så store utslag, men det har altså vært vedvarende høyere priser. Nå ser vi en bedring i prisene, men det er fremdeles slik at NO2 har vedvarende høyere priser og har en konkurranseulempe internt i landet og eksternt.

Det er også i NO2 det oppstår mest flaskehalsinntekter, og der det er størst eksport til utlandet, men man får ikke igjen i samme grad som inntektene oppstår. Ser regjeringen på dette? Hvis disse prisforskjellene vedvarer, ser man på målrettede tiltak for å avhjelpe NO2?

Statsråd Terje Aasland [12:31:47]: Vi har målrettede tiltak for å sikre rimelig og tilstrekkelig mengde med energi til både industri, næringsliv og husholdningskunder. Jeg er ikke enig i utgangspunktet om at NO2 har vedvarende høyere priser enn f.eks. NO1. Det er feil. Ser vi på perioden fra 2020 og fram til i dag, ser vi at det var en prisforskjell i fjor høst mellom NO2 og NO1, hvor NO1 hadde lavere priser. Det skyldes at det begynte å regne, og at en hadde mye elvekraft som produserte rimeligere kraft enn i NO2, samtidig som NO2 forbedret seg til vinteren med store magasiner.

Så ser vi at det har vært en prisforskjell i sommer da det regnet forholdsvis mye på Østlandet, noe som har gjort prisene veldig lave i NO1. Vi ser nå at prisene igjen stabiliseres. I dag er prisene helt like, og det har de vært over flere dager. Vi ser at det nå er høyere priser f.eks. i nord enn i NO2 og NO1.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:32:53]: Jeg må korrigere det statsråden sier, for i fjor, da prisene var skyhøye i Norge, var de 540 øre per kWh i NO2, mens i NO1 og NO5 – Østlandet og Vestlandet – var de 440 øre, så allerede da var det 1 krone mer. Det har regnet mye på Sørlandet – jeg bor på Sørlandet – og de siste ukene har Rygene kraftverk i Arendal hatt mer enn fire ganger mer vann enn normalt. Det er høyere enn median fyllingsgrad i vannmagasinene. Likevel har vi priser opp mot og over 2 kr per kWh, senest nå i helgen. Kraftanalytiker Olav Botnen i Volt Power Analytics ble spurt om strømmen i sørvest kommer til å være dyrest i landet nesten uansett hva som skjer, og han svarte at ja, det stemmer, for alle strømkabler går ut fra dette området. Riktignok sier han også at hvis det er rimelig strøm på kontinentet, vil det kunne slå positivt ut andre veien.

Er regjeringen tilfreds med at det er europeiske strømpriser som fullt og helt bestemmer NO2-prisene?

Statsråd Terje Aasland [12:33:58]: Vi fokuserer veldig sterkt på å sørge for tilstrekkelige mengder med rimelig energi, også på Sørlandet. Ja, det er noe prissmitte fra de kablene som bl.a. Fremskrittspartiet var med på å gi konsesjon til. Det er de fysiske hindringene i nettet som er en grunnleggende årsak til at vi har prisområdene, og som gjør at det er prisforskjeller mellom f.eks. NO2 og Vestlandet osv. Det å sørge for at vi får bygd ut et nett raskt nok og utnyttet nettet godt nok vil være med på å stabilisere forholdet mellom de ulike prisområdene. Den langsiktige løsningen er å bygge ned de fysiske barrierene i nettet og sørge for at vi klarer å få bort flaskehalsene. Det arbeidet burde vært startet for lenge siden. Dessverre er det ikke det, men vi er godt i gang med det.

Spørsmål 11

Frå representanten Sofie Marhaug til olje- og energiministeren:

«Vil statsråden møte kravet i ordføreroppøret på Sørvestlandet om ekstraordinære tiltak for å få ned strømregningen i prisområde NO2?»

Presidenten [12:34:56]: Dette spørsmålet er trekt.

Spørsmål 12

Kari-Anne Jønnes (H) [12:35:15]: «Hvordan vil statsråden bidra til at kommunestyre og fylkesting blir gode skoleeiere?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:35:28]: Mange kommuner og fylkeskommuner gjør et godt arbeid som skoleeiere, men alle kan bli bedre, og alle trenger støtte. Jeg er opptatt av at kommuner og fylkeskommuner forvalter sitt ansvar som skoleeiere på en god måte. Dette er først og fremst et lokalt ansvar, men det er også viktig at staten gir god støtte.

Opplæringsloven med forskrifter er det sentrale rammeverket for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ivareta retten til opplæring for barn, unge og voksne. Læreplanene fastsetter innholdet i opplæringen. Regelverket bidrar til at alle barn, unge og voksne får like muligheter til utdanning, uavhengig av bakgrunn og hvor de bor i landet.

Statsforvalteren gir veiledning om innholdet i regelverket og fører også tilsyn med at regelverket følges i praksis.

Vi har siden tidlig på 2000-tallet hatt et kvalitetsvurderingssystem som består av en rekke ulike verktøy, prøver og datakilder som staten har tatt ansvar for å utvikle. Systemet skal bl.a. støtte skoleeiere i arbeidet med kvalitetsutvikling. Regjeringen vil videreutvikle dagens kvalitetsvurderingssystem til et system som legger mer vekt på faglig og pedagogisk kvalitetsutvikling. Regjeringen satte ned et partssammensatt utvalg som skulle gjennomgå hele kvalitetsvurderingssystemet og gi anbefaling om videre utvikling. De har nå levert sitt arbeid, og jeg skal nå sette meg inn i utvalgets forslag og sende rapporten på høring.

Staten støtter opp om skoleeiers rolle også på andre måter, og jeg vil gi noen eksempler: Kunnskapsdepartementet støtter opp om kommunene og fylkeskommunenes ansvar for riktig kompetanse, bl.a. gjennom ordningen for etter- og videreutdanning og veiledning av nyutdannede nytilsatte lærere. Sammen med partene utvikler vi nå et nytt og bedre system for kompetanse- og karriereutvikling for lærere og andre ansatte. Noen

kommuner har svake resultater på sentrale områder av opplæringen over tid. Disse får støtte gjennom oppfølgingsordningen og læringsmiljøprosjektet, som skal bidra til bedre læringsmiljø og læringsresultater.

Tillitsreformen er en viktig del av regjeringens arbeid med fornying og utvikling av offentlig sektor. Vi har i statsbudsjettet for 2023 satt av 10 mill. kr, som kommunene har kunnet søke på, og som skal stimulere til utprøving av mer tillitsbaserte arbeidsformer.

Gode skoleeiere er viktig for at alle skoler skal kunne gi elevene god opplæring. Staten gjør mye for å støtte kommunene, og jeg har forsøkt å peke på noen viktige områder. Jeg vil også framheve Kunnskapsdepartementets omfattende og gode samarbeid med KS og den viktige jobben KS gjør for å videreutvikle sine medlemmer som skoleeiere.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:38:30]: Jeg vil takke statsråden for svaret. Jeg er glad for at statsråden nevner KS, for KS har veldig gode programmer for skoleeierskap. Jeg er enig i at det gjøres veldig mye godt arbeid ute i kommuner og fylker, og at skoleeierskap først og fremst er et lokalt ansvar.

Statsråden nevner tillit og tillitsreformen. Nå er det faktisk sånn at 44 pst. av kommunedirektørene mener at antallet grunnskoler er for høyt, og på bakgrunn av elevtallsnedgang – både i årene som har vært, og i årene som kommer – er det verken økonomisk forsvarlig eller formålstjenlig å opprettholde dagens antall grunnskoler. Hvordan mener statsråden at regjeringen ved å belønne kommuner som ikke planlegger for framtidens behov, viser tillit til lokale folkevalgte, med tanke på både vurderingsevnen og skoleeierskapet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:39:39]: For oss i regjering er tillitsreform og lokal handlefrihet veldig viktig. Lokalt ansvar og handlefrihet i arbeidet, hvordan vi faktisk opererer, og hvilke rammer man legger til skoleeiere, er enormt viktig. Jeg har tillit til at skoleeiere over hele landet er seg bevisst det store ansvaret de har for å gi et opplæringstilbud til alle barn og unge, med god kvalitet. Det å gi dem tillit og faglig handlingsrom

vil vi være med og styrke opp under, i god dialog med KS, og det vil vi også fortsette å gjøre videre.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:40:23]: Regjeringen bruker 1,3 mrd. kr på et grendeskoletilskudd. Det belønner kommuner som velger å beholde en skolestruktur fra fortiden, framfor å belønne de kommunene som planlegger for framtiden, og som dimensjonerer skoletilbudet deretter. Det er veldig mange av våre lokale tillitsvalgte – fra alle partier – rundt om i landet som går gjennom vanskelige prosesser. Alle vi som har vært lokalpolitikere, vet at det er krevende, når vi snakker både om innholdet i skolen og ikke minst om skolestruktur.

På hvilken måte mener statsråden at de 1,3 milliardene i grendeskoletilskudd bidrar til kvalitet i skoletilbudet til elevene over hele landet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:41:15]: Regjeringen har tillit til at kommunene vet best hvordan skoletilbudet skal tilrettelegges i egen kommune. Vi vet at det er viktig å ha nok ressurser til å få det til, og det er det regjeringen har gjort i sin bevilgning.

Jeg har også stor respekt for at det kan være krevende prosesser. Gjennom de midlene som er gitt, håper en iallfall på at en kan ha noe større handlingsrom til å ha gode nærmiljøer der man bor, der ungene oppholder seg, der de lever sitt liv, og at de har det viktige knutepunktet som skolen utgjør i den forbindelse. Derfor har det vært viktig nettopp å sikre det gjennom å gi ressurser til akkurat dette.

Presidenten [12:42:01]: Då er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [12:42:04]

Referat

Presidenten [12:42:02]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdig handsama.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Så er ikkje sett, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.42.

